Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 25 ИЮЛЬ, 1987 ШУ. ★ № 89 (7435) ★ Мах 3 кеп.

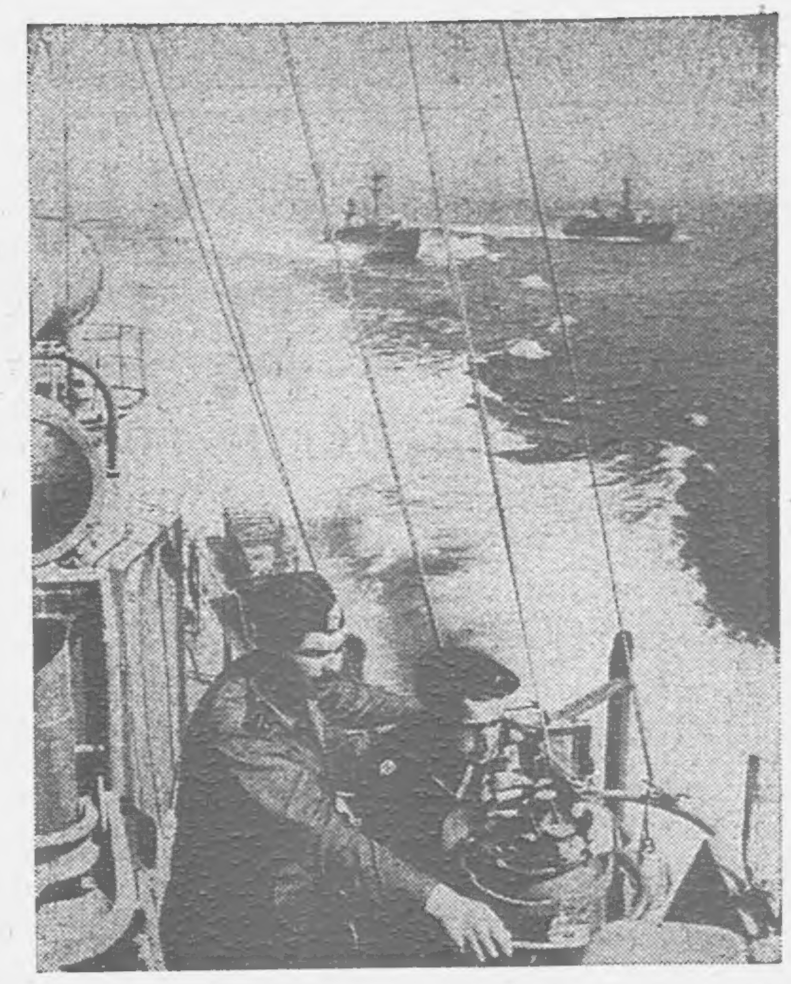

Кхоана–ТIема-Форда Флота Ди

АТАКА ЕШ ДА КАТЕРАШ

ЦIеча Байракха Каспийски флотили. ТалгIеш тIа — геттара гриновски хьисапе хьийдда долхача, сатийна боацача форда бесарча доккха доацача кемаех хIарадар къоасталургдолаш дар. Вай ханарча, сиха лелача тIема кемаша новкъостал ду форда а лаьттарча а низашта чоалхане тIема декхараш толаме кхоачашдара. Кемаш тIара долла хIама тIадерзадаь да керттера, хьадда оттадаь декхар — хьаенна Каспийски форда район лорадяра. Хьалдиза да говзал Iомаяра денош. АргI-аргIагIа хул личии состава занятеш — политически, специальностех, материальни даькъа индивидуальни.

СУРТА ТIА: катераш учебни атаке. Катера командир В. Ковель а Я. Бекбелабов а гидрокомпаса хьалхашка пеленг къоастаеш ва.

А. МАМЕДОВА, Я. ХАЛИМОВА сурт. ТАСС фотохроника.

БЕХКТОКХАМЕ КАМПАНИ

ПАРТИЙНИ ГРУППАШКА, ЦЕХОВИИ ЮХХЬАНЦАРЧЕИ ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА ДIАЙОЛАЕННАЙ ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

Полномочей ха чакхъяларца дувзаденна а КПСС Уставага хьежжа а укх деношка партийни группашка, хIаьта иштта цеховии пхийтта коммунистал кIезигагIа юкъевоагIача юххьанцарчен партийни организацешка дIайолаеннай отчеташи хоржамаши. Парте горкомашта, райкомашта, юххьанцарча партийни организацешта къаьстта бехктокхаме ха я из. КПСС ЦК июньски (1987 ш.) Пленуме дош хаддаш къамаьл деш новкъоста М. С. Горбачева белгал ма даккхара: «Юххьанцарча партийни организаце къахьегама коллективе болх беш хиларца белгалбоал тахан тIа-тIа лакхлуш бола цун лоархIам. КПСС ЦК-гара дIайолаенна, из теркал деш хила еза партийни комитеташ, хIаьта йолаш йолча а шоашта тIаккхача могача а средствашца юххьанцарча партийни организацеша кердача хьалашка эффективно гIулакхаш леладара гIо де а деза цар...».

Партийни организацеша дерриг а де доагIа отчеташи хоржамаши принципиальноста, дагардар гуччахьа дIа-юха алара хьале, республика къахьегамхой парте XXVII съезда, КПСС ЦК январски июньски Пленумий решенеш, укх шера а шийтталагIча пятилетка а заданеш толаме кхоачашъяра, Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара баха ма боагIара накъабахара оарцагIбоахача хьале чакхъяхара. Кхетадеш ма хиллара, коммунисташа къаьстта теркам тIабохнйтаргба шоай балха критически анализ яра, перестройка леламах массе оагIорахьара дувцара, социально-экономически дегIаухилга юхатетта бахьанаш тахкара а цу даькъера кхоачамбоацараш дIадахара а де дезар белгалдара. Долче, фу ду партийни организацеша къахьегама коллективай подразделенеш доал дара экономически методашка яхара, производство вIаштIехьйоаккхача коллективни формаш, йиза хозрасчет, самоокупаемость а шоаш шоашта финансировани елга а, шин-кхаь сменагIа болх белга, госприемка юкъейоалаяра? Тахан геттара ира латтача цу хаттарашта хьадда жоп дала дезаргла отчеташи хоржамаши деча хана.

Парте XXVII съезда КПСС Центральни Комитето яьча Политически доклада тIа аьннад: «Вайна, коммунисташта, дилладац хьанаьхкан минаьхкан цIелгаш тIахьувкхилга. Нагахьа санна партийни организаци принципиальни отношеней ларда тIа латтача диззача вахарца яхе, хIаьта нагахьа санна коммунисташ, юкъарча темаех лаьца даьсса хабараш а па дувцаш, хьадда гIулакхаш кхоачашдеш бале, тIаккха тешшаме толам баргба. кхоачамбоацараш айпаши бIаргагор, уж харцахьа лархIар кхоачам болаш дац, уж ца хилийтара долла хIама де деза». ХIара коммунисто из сийлен декхар дизза кхоачашду е кхоачашдац хьагойташ дола хIама хила деза перестройка еча, дIахьалхашкахьа ухилга сихдеча цо ше лоаца дакъа. Хабаращца перестройкана тIехьа а латташ, корта болча гIулакхашка дIакхаьчача хьадеш хIама а доацаш лелача коммунисташта цIенхаштта критика е йоагIа. цар леладер чакхларгдоалилга дIа а хайташ. КПСС ЦК июньски (1987 ш.) Пленуме чIоагIъяь экономикана доал деча радикальни реформа чакхъяккхара хьалхарча даькъе кхоачашдиза дагрдоада а перспективни а декхараш дика довзаш хила еза партийни группаш, цеховии юххьанцарен партийни организацеш. Цудухьа партийни комитеташа коммунистий теркам тIаберзабе беза дегIаухилга сихдара керттерча проблемашта: производствана интенсификаци яра, цун эффективность лакхъяра, Iилма-технически прогрессана карагIдаьнарех ма могга дукхагIа пайда эцара, хIаман кхом бара, производства ерригача участкашка дисциплина чIоагIъяра.

Партийни группашка, цехови а юххьанцарча а парторганизацешка отчеташи хоржамаши деча хана коммунисташа кIоаргга анализ е еза сага фактора лоархIам лакхбара диза дисачун, къахьегамхой быт а цар салоIилга а дикагIча тайпара вIаштIехьдаккхара де дезачун, социальни дешай хьакъехьара программаш толаме кхоачашъяра, 2000-гIа шу хьатIакхоачаш хIара дезал къаьсттача квартираца е цIенца Iалашбара кхы тIа де эшачун.

Укх шера феврале хиннача областной партийни организаце активо собране белгал ма даккхара, вай республике беш бола идеологически болх а пропаганда а вахарца айхха бувзам болаш яц. Дина гIулакхаш леладераш вайцига кIезиглуш ца хилар теркалдеш, вай экономике а социальни даькъе а хулаш латта йоккхий эргалонаш хьаллоацаш, уж сихагIа чакхъяхара гIо деш, общественни сакхетам айбеш хургйолаш тоае еза беррига идеологически балха формаши методаши. ХIана аьлча, эзараш нах юкъебоагIаш йола мурдий дукха тоабаш я республике къайлагIа вIашагIа етталуш, хIаьта сектантий дикка доккха дакъа цхьаннахьа болх беш дац. Из ииттта дале а къахьегамхошта атеистически, интернациональни, патриотически а нравственни а кхетам лулга формально леладу дуккхача коллективашка, тесса дитад наха юкъе индивидуальни болх белга. Культех дола законодательство телхадечаргара доагIар хьадехац, дика-во денача доал дераш моллаши мурдий туркхаши да тхо яхараш ба. Шоай собранешка коммунисташа къаьстта теркам тIабахнйта беза законагIа доаца уж гIулакхаш леладераш хьагучабахара а гонахьарчарна болчча тайпара дIабовзийтара а. ХIана аьлча, къахьегамхошта атеистически, интернациональни кхетам луча партийни группаша, цехови а юххьанцарча а организацеша, коммунисташа цхьа бахьан ялийта а, шоашкара мелал йоалийте, цох пайда эца, нах шоашта тIехьабаха кийча ба дина «авторитеташ». ХIаьта из цхьаккха дича а хилийта йиш йолаш хIама дац! Цудухьа яьй алийтар духьа еш йола дуккха нах чулоаца «мероприятеш» а ца еш, къаьст-къаьсттача нахаца е группашца бе боагIа атеистически а кхетам балара а болх.

Парте XXVII съездо, цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумаша оттадаь декхараш кхоачашдара нах оарцагIбаха, болх кердача тайпара вIаштIехьбаккха, инерци а консерватизм а йохае, перестройка еча хьинаре дакъа лаца иниз, хьинар, знанеш дIакхоачаргйола коммунисташ партийни организацешта керте оттабара йоакхо е еза парте горкомашен райкомашен. Царна юкъе хилийта беза толашагIболча болхлоех, ахархоех, специалистех бола нах, кхалнах. Из деча хана геттара лоархIаме да гласность а демократизм а, критика а самокритика а хилар.

КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО

23 июле хиннача заседане КПСС ЦК Политбюрос могайир КПСС ЦК Политбюрои Секретариати хьажийтар духьа КПСС ЦК июньски (1987 ш.) Пленума установкашка хьежжа укх шера шоллагIча ах шера оттадаьча керттерча дешай перечень.

Кхачан программа декхараш кхы а диззагIа кхоачашдара хьакъехьа июньски Пленумо дIадехараш кхоачашдара тIехьатетта йиш йоацача гIулакхех дола дош дийцар. Цунца дувзаденна белгалдаьккхад, колхозий, совхозий, бахача наьха юртбоахама продукци дукхагIа яккхарца а йохкарца а бола безам лакхбе инициатива дегIайоалае езаш хилар.

Промышленноста кхачан отраслей, агропромышленни комплекса кхыча предприятей, потребительски коопераце организацей болх хьинаре бергболча баккха, кхачан ресурсаш дукхагIа хулга юхатетта йовкъаш дIаяха декхар оттадаьд. Из декхар кхоачашдара къаьстта лоархIаме да моттигера органаш шоай лоIаме хулга дегIадоаладара, къахьегама коллективай, юрта бахача берригача наьха моральни материальни безам эффективно лакхбара.

Кхачан программа кхоачашъяра юкъе гражданий шоай доалахьа долча подсобни боахамаша лоаца дакъа доккхагIа хилийтара могадаьд хьайбаш леладара нормашкеи приусадебни участкай боарамашкеи юхахьожилга. Баха нах доакъаращца, къонача хьайбащца, коа тIарча оалхазаращца, зIамигача механизаце средствашца Iалашбе, продукци йохкара новкъостал де лаьрхIад. Укх гаргарча хана дизза кхоачашде доагIа шоашта бешамий участкаши огородаши къоастаяра хьакъехьа гражданаша деш дола дехараш.

КПСС XXVII съезда решенешка хьежжа Гаьнарча Малхбоален экономически района, Бурятски АССР, Читински областа производительни низаш комплексни дегIадоаладара кийчъяь 2000 шерага кхаччалца йола йIаьхача ханара паччахьалкхен программа могаяьй.

Программа тIа лерхI Гаьнарча Малхбоалене а Забайкалье а юкъера лаьрхIача, мехкачул дукхагIа нах чубаха цIенош, культурно-бытовой гIишлош хьалъе, промышленни производство лакхъе, экспортни таронаш дукхагIа хилийта, региона кхачан база чIоагIъе. Цу тIа белгалдаьккхад, Iалама ресурсех дикагIча тайпара пайда эцареи гонахьара Iалам лорадареи гIулакхаш делга. Из да Гаьнарча Малхбоале къахьегам ерригсоюзни дунен халкъашта юкъеи бекъара система составни дакъа хургдолаш йоккха эффективни халкъбоахама комплекс йилла лерхIилга.

Центральни экономически органашта, СССР министерствашта, ведомствашта, РСФСР Министрий Совета, Гаьнарча Малхбоалени Забайкальеи моттигерча партийни, советски, боахама органашта тIадиллад программа заданеш паччахьалкхен заказ хьахилара эггара зIамагIа а лоархIаш, уж кхоачашъяра йола моллагIа таро ма могга хьалаца.

Политбюрос йийцар М. С. Горбачевеи Н. И. Рыжковеи ВСРП ЦК Политбюро членаца, ВНР Министрий Совета Председателца К. Гросаца хиннача беседай итогаш. Белгалдаьккхар, хIанз шинна а мехка чоалхане декхараш кхоачашде дезача хана царна юкъерча гIулакхашка йолча таронех ма могга дукхагIа пайда эцара лоархIам лакхлулга. Советски Союзи Венгрии вIаши дуккха хIама дала могаргдолаш я экономически Iилма-технически даькъе кооперации кIоаргъяра, цхьана йола производстваш яхкара, опыт вIаши йовзийтара даькъе. Визит йолча хана оттадаьча хьаддача дешай хьакъехьара порученеш еннай йоагIаш йолча органашта.

Политбюрос могайир М. С. Горбачева НДПА Генеральни секретараца Наджибаца хиннача беседа итогаш, из йолча хана хаьдда хьаллаьцар мехка къам барта дигара тIаберзабаь НДПА-с беш бола никъ, Афганистана гонахьара хьал сихагIа лертIадаккхара кхы тIа де дезар а дийцар. Белгалдаьккхар, Афганистанах ший лоIамера, суверенни, агрессивни блокех дIа ца кхета паччахьалкхе хилара Советски Союз чIоагIа тIехьа латтилга.

Хьежа а хьежар, мога а йир В. П. Никонов Польшеи А. П. Бирюкова Болгареи баха хилара результаташ, хIаьта иштта дийцар чурчеи арахьарчеи политика кхыдола дешаш а.

ХЬУВКЪАМ-87

Шерра даьржад кIи-марса балхаш Назрановски района «Маяк» совхозе. Йоачан йоацаш хIанз латтача хаоттама хIара сахьатах ма хулла дукхагIа пайда эца лерхIаш къахьегаш ба ялат чуэцача дакъа лоацараш. Цудухьа балха норма кхоачаш ца еш цхьаккха саг вац. ХIаьта къаьстта дика къахьег комбайнераша: Евлоев Iосмана, Исмаилов Тамерлана, Муцольгов Ильяса, Исмаилов Амерхана, Богатырев Къоасама, Хамхоев Бекхана (сурта тIа аьрдехьара аьттехьа латт уж). ШоллагIча сурта тIа цу боахаме ялат чуэцаш йоахка комбайнаш.

Х. СЕРГЕЕВА сурташ.

АЬННАР ЧАКХДОАККХАРГДА

КIа чуэца доладаьд оаха. Беркатерча Экажкъонгий-Юрта лаьтташа «Iехадаьдац» тхо укх шера а. Хьувкъам дика ба. Дайнадац хьийга къа, лаьттана оаха даь Iунал. Планал совгIа хьувкъам лу хIара гектаро. Ка болча ялата план кхоачашъе йиш йолаш я совхов.

Укх шерара Октябра юбилейна хетабаь хьувкъам мел бехктокхаме ба а ховш, из чуэцара кийчвелар со а новкъостий а. Цхьа фийг новкъа бовргбоацаш тешаме массанахьара дIа а къайла кийчйир аз кузов, борташ лакхйир ялат дукхагIа чугIоргдолаш. Аз бувца кIи фийг, тха массане а юкъара ба. Подрядо кхы а безагIа хетийт тхона из. Со а ва тхоай подрядни кIи-марса отряда юкъе.

Ялат чуэца доладеннача хьалхарча дийнахьа аз айса хьатта дIадихьар 400 центнер хиллал ялат. ЦаI-ах норма я из.

Б. ГАНТОВ, Назрановски района «Экажевский» совхоза водитель.

Баьцадаараш дика хьийкъад

Баьцадаараш дика хьувкъадаьд «Ассинский» совхоза № 1 йолча бригада коллективо. Хадданза Iунал де дезаш культураш я томаташ, болгарски сибазаш, хохаш. Укх шера бригадо 88 гектара тIа дIайийнай уж.

— Баьцадаараш дIадувргдола кхаш гурахьа кийчдир оаха, — йоах бригадира М. Пугоева.— БIаьсти юха цIаькхазза а агротехнико дIа мел дехар кхоачашдир. Ший ханханнахьа подкормка ю, оттаьча графиках хий дехк. Оасар доацаш цIена да кхаш. Бригадо юкъейоалаьй коллективни подряд, чекови система. Оттадаьча договора тIа хоадам боллаш белгалдаьккхад хIаране де дезар. Боахама чурча расчето къахьегамцара безам совбоаккх, наха хов шоаш беча балхах шоашта, паччахьалкхенга фу кхоач. Цудухьа кIезигагIа дIадохийташ, дукхагIа продукци яккхара тIехьа хьинарегIа къахьег, дерригне а кхом бу. Ца доагIача цхьа кепиг доадергдац. Кхыча подразделенеша новкъостал деш хилча баьча балхах мара язъяц чек, цIенденна дIадаьннад «приписка» яха дош. ГIулакх доацача ца хехкаш, ший ханнахьа ремонт еш лелаю бригадана тIачIоагIъяь техника, кхом бу доагора-смазочни материалий. Болхлошта хов продукци йоаккхаш шера дIадахийта лаьрхIар фуд, де дезача балхашка хьежжа из бетташта декъ. Заданеш кхоачашъярах, ресурсай кхом барах ергйола материальни поощрени а даьча зенах бехктокхаме озилга а къоастадаьд оттадаьча договора тIа. Яь затраташ хьахьокаш бутт чакхбаьлча чек язъю. Цу тIа белгалдоаккх мел алапи деннад болхлошта, социальни страховане яь отчислени, отпускаш ялара резерв, социальни Iалашон союзни фонде дIадохьийтар, дукхха а кхыдар. ТIеххьара а шера язъяьча чекашка хьежжа итог ю производственни подразделенеша хозрасчетни заданеш кхоачашъяьйий хьожаш. Цунга хьежжа да хIаранега кхоачар а юкъара йолча союзни фонде дIачудодар а.

— Болхлой раьза ба иштта еча расчеташта, — йоах бригадиро.

Юбилейни шера бригадо тIанийца декхараш лакха да: хIара гектара тIара 232 центнер томаташ, сибазаш — 175 центнер, хохаш — 211 центнер чуэца. ХIанз сихбенна нарсаш, сибазаш чуэцаш боахк. Ден норма 150 килограмм йолаш 200—250 килограмм чуэц дикагIболча болхлоша. ЦаIи ахи, ши норма кхоачаш а еш къахьег Н. Умаевас, А. Дукаевас, Ч. Дебировас, кхычар.

Бригадана новкъостал деш ба Омски авиационни техникумера баьхка кагирхой. Уж 29 саг ва. Фусамдаьшта чIоагIа раьза ба хьаьший.

— Болх бе, салаIа дика хьалаш да тхона укхаза, — аьлар отряда командира В. Гущанске. — Балхара йистедаьлча лувча моттиг я, тайп-тайпара конкурсаш чакхйоах, волейболах, теннисах ловз кагирхой.

Массанена а дагадоаллар цаI да — хьалкхебаь хьувкъам ший ханнахьа чуэцилга а потребителашка дIакхоачийтилга.

— Эггара халагIа дар из да тхона, — аьлар М. Пугоева. — Соахка дукха зе хилар тхона баьцадаарашта переработка еча предприятеша ший ханнахьа продукци дIа ца эцаш гоаярах. ДIахо йодача хана хила йиш йолаш хIама дац из, йоахар болхлоша.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

КЕМАШ ОРБИТЕ ВIАШАГIКХЕТАР

СОВЕТСКО-СИРИЙСКИ ЭКИПАЖ «МИР» ЯХАЧА КОМПЛЕКСА ТIА

ТАСС хоам

1987 шера 24 июле московски ханах 7 сахьати 31 минути яьлча «Союз-ТМ-3» яха космически кема «Мир» яхача Iилма-тохкама комплексах дIахеттад. Лаьттана юхерча орбите дунеи халкъашта юкъера экипаж болх бе йолаеннай виъ советски космонавт Юрий Романенко, Александр Лавейкин, Александр Викторенко, Александр Александров, сирийски космонавт Мухаммед Фарис юкъе а волаш.

Советски Союзеи Сиреи Iилманхоша кийчъяь полета Iилма программа ялх дийнахьа лаьрхIа я. Цунна юкъе да мехка экономика тайп-тайпарча отраслешта лаьрхIа Сирийски Iарбий Республика территоре сурташ доахилга. Лаьттан атмосфера тIера тIоанаш довзилга. Космически материаловедене программагIа массеи йIовхали кхычахьа яккхара процессаш дIахо а йовза, дикагIа тоаяь характеристикаш йола кристаллаш хилийта экспериментaш е лерхI. Иштта медицински тохкамаш дергда космически полето сага организмана еш йола влияни миштa я хара.

Цхьана деш дола тохкамаш чакхдаьнначул тIехьагIа лехкаш йолча комплекса кертера экипаж цхьадолча даькъе хувцаргья. «Союз ТМ-2» яхача кемаца Лаьтта боссаргба космонавташ Александр Викторенко, Александр Лавейкин, Мухаммед Фарис. Юрий Романенкои Александр Александрови Лаьттана юхерча орбите дIахо болх беш хургба.

Советски Союзеи Сиреи космонавтий полето къаьгга хьахьокх космически аре машаре караерзаяра вежарашха болча шин мехка айхха дувзаденна гIулакхаш хилар.

Космонавташ Романенко, Лавейкин, Викторенко, Александров, Фарис могаш-маьрша ба.

ХЬУВКЪАМ ДИКА БА

Шерра даьржад кIи-марса балхаш Малгобекски района боахамашка. Из кампани дикеи ханнахьеи чакхъяккхар тийша да комбайнаш дика тоаяь хиларах, царна хаддаза технически гIулакх дарах, наха юкъе кхетама болх барах, царна юкъе яхь вIаштIехьъяккхарах, и. кх. дI. ХIаьта «Алхачуртский» совхозе цу хьакъехьа дар дерригa дика кхетадаьлга хоалуш да.

Сатоссаш мара дацар, тхо цу боахама мукх чуэцача кхай тIа даьхкача хана. Шоай агрегатий мотораша миштa болх бу хьожаш, кхай тIа арабала кийчо еш бар механизатораш.

Хьалхарча дийнахьа даьчун итогех арахийца «Молния» яр, кIи-марса балха штаб чуйолча вагончика тIа хьалтеха. Цу тIа даьча йоазоно хьахьокх, ялат чуэцача къаьстта дика къахьегараш комбайнераш Х. Цечоев, З. Киев, водителаш А. Джанхотов, А. Шадыжев, М. Молороев болга.

«Молнияна» юххье хьалтеха доаллача улга тIара ха йиш я доагора-смазочни материалех пайда эцара, ялат чуэцара нормаех, дика къахьегараш моральни материальни белгалбахара оттаьча мероприятеех.

— Селхан 60 гектар долча кхай тIара 140 тонн ялат аьрдар комбайнераша, — дувц совхоза профкома председатела Аушева. — Дикалга диллача юкъера дар санна мара лархIа йиш йоацача цу кхай тIара иштта хьувкъам балар тхо гIаддугаш хIама а да. ХIана аьлча, план а яц хIара гектара тIара 17 центнер чуэца езаш мара, хIаьта селхан даьннар 23 центнер совгIа да.

Бизза, дика ба мукха ка, бакъда, лоха ба. Ялат санна ча а дукхагIа даккха гIерташ, ма могга лаьтта гаргагIа Iотiадахийтад оаха ялат хьокха мангалащ. Из бахьан долаш цкъаза лаьттах хьокхадале цIенде дезаш хул уж.

Раьза ба ялат чуэцача болх бераш повара Х. Даурбековас шоашта кийчбеча кхачанна а. ХIаьта тамаш а яц. ПхийттагIча кIи-марсе дакъа лоацаш йолча цунна, дика хов наха эшар малагIа кхача ба. Из шийга хьакхаччалца совхоза кулгалхошта тIехьара а ялац.

Иштта дерригa балхаш цхьан комплексагIа деш, ялат 10—12 балха дийнахьа чуийца даккха а, паччахьалкхенна из дIадалара карарча пятилетка хьалхарча шин шера план Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача дийнахьа яьяккха а дош деннад совхоза къахьегамхоша.

М. ХАРСИЕВА.

ДОАГІАР ЧІОАГІАГІА ХЬАДЕХАШ

КПСС ГРОЗНЕНСКИ ГОРКОМА ПЛЕНУМЕРА

Укх деношка хилар КПСС Грозненски горкома VIII пленум. Цига дийцар «КПСС ЦК июньски (1987 ш.) Пленума «Экономикана доал дара овлангара перестройка ечарна парте декхарий хьакъехьара» решенеш кхоачашъяра городской партийни организацена хьалхашка латтача декхарех» дола дош. Докладчика КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара В. А. Куценкос аьлар:

— Парте ЦК Пленуме анализ яьй вай обществе хулаш латтача процессий, хьахьекхад экономически социальнии эргалонаш сихъянза яргІйоацилга, итог яьй доал дара цаІ йола система хьаяра политически, экономически, правови лардаш йоххаш беча Іалальмате боккхача балха. Ма дарра аьлча, эргалонаш хила йолаеннай вай общества вахара ерригача сферашка, лакхбеннаб общественни сакхетам, хувцалуш доагІа парте а обществе а морально-психологически хьал, дийнденнад духовни вахар.

Цу тайпара хувцамаш, эргалонаш хулаш йоагІа Грозне а, аьлар дІахо докладчика. ДукхагІйолча предприятешка тоаеннай къахьегамеи производственнии дисциплина, кІезгагІа йоаю балха ха. Балха юкъекхувл производствана доал дара керда формаш. Хозрасчетаген ше шийна финансировани ярген яьннай городера ворхІ предприяти. Оборудованега биззагІа болх байтара, бийдалахи материалехи дикагІа пайда эцара наькъаш лохаш да, промышленнии производство дегІайоагІа, договорегІа продукци лоаттаелга тоалуш доагІа, кхоачашъю халкъа эша товараш арахецара план.

ДІадахача цхьан шераи ах шераи города промышленносте балха юкъейоалаяьй кердача техника 368 единица, 2200 совгІа рацпредложени. Болх бе йолаялийтай числовой программии управлени йола 29 станок, уж хІанз 80-нега дІакхаьчай. Цхьан оагІорахьара, къаьна оборудовани сихагІа хувцаш я, цунца цхьана промышленноста предприятешка реконструкци еш а уж технически кийчъеш а латт. Тоалуш доагІа Іилман коллективашта доал делга.

ТІеххьарча хана пассажираш дІа-хьа кхувлара, городашкарча тикашка дукхагІа соми баьцадаараши лоаттадара, кхыча лоархІамеча дешай хьакъехьа цхьадола толамаш даьхад, цхьабакъда, даь чакхдаьннараш дуккха кІезигагІа да де йиш йолаш хиннарел.

ДІахо докладчика белгалдаьккхар, социально-экономически дегІаахара цхьадола лоархІаме дешаш кхоачашдар тІехьадисалга. Цхьайола объединенеши предприятеши хадданза тІехьаюсаш я, лерттІа вІаштІехьйоалаш яц гІишлон производство, хІаьта социальни сферах аьлча, укхаза геттара кІезига хоалуш да перестройках хьахулашдар.

Товарни продукци маьхалъяккхара план кхоачашъяьяц городо. Из нийсденнад керттерча даькъе кхаь предприяте шоай планаш кхоачаш ца яр бахьан долаш, царна юкъе я городе йоккхагІъярех йола «Грознефтеоргсинтез» яха объединени, «Красный молот» яха завод. Соахка укх хана хинначунца нийсдича Заводской районерча хІара йиълагІа йолча предприяте арахеца продукци кІезигъяьй.

Уж а кхыдола а кхоачамбоацараш керттерча даькъе нийсденнад парте горкомо, райкомаша кадращца беш бола болх мелбалийтар, царгара доагІар дизза хьа ца дехар, доал дара экономически методаш сихха балха юкъе ца кхувлар бахьан долаш. Экономикана партийни кулгалдара дешаш дукхаза дийца-м дийцад парте горкома пленумашка, соцамаш а тІанидаьд. Бакъда, цул тІехьагІа кхоачам боллаш практически болх баьбац, оттаяь планаши тІанйица декхараши кхоачашдара лерттІа тІахьожам лоаттабаьбац цу участкашта бехктокхаме болча парте горкома, райкомий секретараша, цар отделаша, партийни комитеташа.

ХІанз а тІехьадусаш да городе капитальни гІишлош хьалъелга. ДІадахача ах шера 92,8 процент мара караерзаьяьц капитальни вложенеш. Шера караерзае езарех 40 процент мара караерзаьяьц средстваш чуІе цІенош хьалдеча. Домостроительни комбината бехкагІа хьадаь ца доалаш дисад 143 квартира йола цІенош, хІаьта наха чуІе цІенош хьалдара ах шера план городо 94,6 процент мара кхоачашъяьяц. Дукха кхоачамбоацараш да социально-культурни гІулакхашта лаьрхІа объекташ хьалъяра даькъе.

Докладчика белгалдаьхар торговле, бахача наха гІулакхаш дара сфере, унахцІено лораяра, коммунальни боахаме карагІдаьннараш а цига хІанз а долаш дола кхоачамбоацараш а, товарооборота план кхоачашъяьяц, городе бахача наха соахкарчул кІезигагІа лоаттаю коартолаш, кабуц, нарсаш, помидораш.

Массе а моттигашка перестройка еча хана, хІанз а къаьнача тайпара болх беш, цу даькъе хьалхашка латта декхараш биззача боараме кхоачаш ца деш коллективаш йолаш я городе. Масала, дикагІъярех лоархІащ я хьатІадоагІа шу долалуш ше шийна финансировани ярга яла езаш йола, «Автоспецоборудование» яхача завода коллектив. Отчеташка хьежача укхаза дика дІайода перестройка, цхьабакъда, кІоаргга техкачул тІехьагІа гучадаьлар из лоархІаме гІулакх укхаза а хІанз мара дІадоладеш ца латтилга. Коллектив кердача хьалашка болх барга яккхара хьадда программа яц парткоме, профсоюзни комитете. Дукхача болхлоша, гІулакхерча наха, специалисташа дика кхетадац перестройкаца дувзаденна шоай декхараш, хІанз а шоллагІчеи кхоалагІчеи сменегІа болх бе йолаяланза бригадаш, участкаш я укхаза.

Событешта гаьнна тІехьабус «Красный молот» яхача завода кулгалхой. Завод тІехьаюсаш хилара бахьанаш техкачи гучадаьлар, парте Ленински райкомо каст-каста предприяте болх тоабарах дола дешаш райкома бюро дувце а, гІулакх тоалуш доацилга, хІана аьлча, уж дувцача хана кхоачамбоацараш белгалдахарал совгІа кхы хІама ца дендаь. ТІанйца решенеш хоадам боллаш долча практически гІулакхашца чІоагІъяц.

Городской партийни организацена хьалхашка латта декхараш белгалдоахаш, докладчика гулбеннарий теркам тІаззар, хІанз КПСС ЦК июньски (1987 ш.) Пленума решенеш хІара къахьегама коллективе, хІара сага дІайовзийтара шерра кхетама болх бе безаш хилара.

Докладах йолча пренешка къамаьлаш даьча КПСС Октябрьски райкома хьалхарча секретара В. П. Шутина, «Грознефть» объединене керттерча инженера В. Я. Бородина, ЧИУС СМУ-7 начальника З. М. Имаева, кхычар дийцар перестройка яра хьалашка производственни коллективай политически къахьегамеи хьинар айденна хиларах, къахьегама дисциплина тоаенна, хьалхашка латта декхараш наха дикагІа кхетадеш хиларах, боахама механизм эргайоаккхаш тоаеча, экономически дешаш къестадеча нийслуш дола кхоачамбоацараш чІоагІагІа гучадоахаш, уж дІадахара наькъаш белгалдеш хиларах.

Цунца цхьана къамаьлаш даьраша белгалдаьхар наха чуІе цІенош, соцкультбыта объекташ хьалъяра, баха нах мел эшаращца Іалашбара, транспорта, гІулакхаш деча кхыча сферай болх тоабара даькъе долаш дола кхоачамбоацараш.

Къамаьл даьча ГрозНИИ директора Іилман балха волча заместителa Б. И, Зюбас дийцар балха хозрасчет юкъейоалаяра инициатор ше хиларах тарра, института коллективо дикагІйола разработкаш кийчъеш а уж балха юкъекхувлаш а дечох, цунца цхьана цу лоархІамеча балха тІехь долаш долча кхоачамбоацарех, нийслуча халонех. Хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара, аьлар оратора, керттера техничесни лостамаш белгалде деза института коллективо, вІашагІйохка еза разработчикийн проектировщикийи комплексни бригадаш, разработка кийчъяра, проект оттаяра, оборудовани болх бе йолаялийтара, арахеца продукци дика хилийтара уж бехктокхаме а хургйолаш.

ХІанзарча хано дІадехарашка хьежжа халкъа эша товараш дукхагІа а дикагІа а арахецара, Іилман ларда тІа латта керда разработкаш кийчъяра, уж балха юкъейоалаяра, завода коллективана хьалхашка латта кхыдола декхараш кхоачашдара хетадир ший къамаьл Грозненски радиотехнически завода монтажницас Н. П. Булатовас. — Паччахьалкхен предприятех (объединенех) долча Законо йоккхий бокъонаш лу предприятешта йиззача боахама расчета ларда тІа шоай лоІаме йолаш болх бара, —аьлар къамаьл даьча республика финансай министра заместителa Н. С. Ерзиковас. — Бакъда предприятей кулгалхоша, ерригa экономически службас хІанззе а чІоагІа уйла а яь кийчо е еза кердача тайпара болх бара, дагадоагІаш хила деза расчеташ яра порядок хувцалуш хилар, документех ахча дІателилга календарни ханашка хьежжа хургда, нагахьа санна расчетни дисциплина толхайой, коллектив алапи доацаш йисар кхерам ба.

Пленуме иштта къамаьлаш дир халкъа депутатий Ленински райсовета исполкома председателa Р. М. Таштамирова, «Союзавтоматстрой» ВНПО опытно - эксперимен-тальни завода радиомонтажницас Л. И. Роевас, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода слесарий - сборщикий бригадира В. П, Рослякова, кхычар.

Пленуме дакъа а лаьцар къамаьл а дир КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретара Е. В. Тумсоева.

Дийцача дешах бола соцам тІанийцар пленумо, чІоагІйир КПСС ЦК июньски (1987ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра йола парте Грозненски горкома огранизационно-политически пропагандистски мероприятеш.

С. КОТИЕВ.

Кагирхой хьехамча

СССР 60 шу дизара цІерагІча «Оргтехника» яхача производственни объединене чуйоагІача опытни заводе дукха ба хьинаре къа а хьегаш, шоай декхараш массаза а тІеххоачашдеш бола производственникаш. Цар цІераш йоахача хана предприяте кулгалхоша эгтара хьалхарчарца хьоахаву механически участкера Саиев Султан Махмудович. Токарашта юкъе эггара лакхагІа йола ялхлагІа балха разряд я цун. Ший балхах тІехдика кхеташ хиларах токарий бригадана кулгалде оттаваьв Султан Махмудович.

Цхьаккха смена дІаяхийтац бригада токараша шоай норма 130 — 150 процент кхоачаш ца еш. Цкъа дІаелча ОТК контролераша юха ца ерзаеш дІайохийт цун ерригa продукци. ХІаьта бригадир Саиев Султани цун коллективера массехк токари шоай тамагІа а долаш, продукци арахеца бокъо яьккха ва.

Башха-дика производственники кулгалхои хилaрал совгІа, заводерча кагирхой хьехамчех толашагІа лоархІачарех цаІ ва из. Дукхача шерашка токарий балха тІа ше Іоаяь опыт камаьрша дІа а луш, цо хьалкхебаьб тоъал говзанчаш. ХІанз цо кийчвеш ва Грозненски № 3 йолча профессионально-технически училищера дешархо Остриков Александр. Ший балхах дика кхеташ воагІа из а.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) ший ученикаца А. Остриковца кийчъяьча оатхалага хьожаш ва токарий бригадир С. Саиев.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХІАРАНЕГА КХОАЧА ГІУЛАКХ

Іилма-технически прогресс сихъеча бокхача лоархІаме да арахеца продукци дика хулга. Из гІулакх нийса кхетаду мебельно-дахчан хІамаш еча «Терек» яхача Нохч-ГІалгІай производственни объединене коллективо. Хьалха дІанхача шерашца нийсдича укх тІеххьарча хана хоалуш дикагІа я предприяте арахеца изделеш.

Шоай керттера декхар наьха фусамашка увттаю мебель хозагІа, дикагІа хилийтар долга лерттІа кхетаду объединене коллективо.

Хьинар кхо ца деш къахьийгача болхлоша толамца кхоачашйир укх шера ялх бетта план. Дикка кІезигъелар соахка укх хана хинначул потребителашкара продукци во я яхаш уха рекламацеш.

Къаьстта дика хул КПСС XXVII съезда цІи тиллача бригадаша арахеца продукци. ХІанз из цІи лелаеш бархІ коллектив я объединене. Царех я журнальни столикаш деш йола цхьоалагІча филиалера Л. Сагун, С. Исаев, Х. Битиева, шоллагІча цехера В. Паренькова, Н. Есина керте латта отделочникий, фанеровально-заготовительни цехера А. Магомед-Хаджиевас, Л. Захаровас, А. Папановас, З. Керимовас кулгалду коллективаш.

— Мах беча организацеша цхьайолча хана мебель юхакхухьийт бесага диллача комплексни йоацандаь, кизгаш дохарах, кхыдола производственни санхаташ нийсдаларах, — яхаш дувц къахьегама ветерана В. Пареньковас. — ОТК гІолла мара чакхъяла йиш мичай из брак, цхьаккха дича а ла йиш йоаца хІама да из.

Продукце дикал — комплексни проблема. Из дика хилийтара боккхача лоархІаме я стандартизаци. Брак ца хилийтара е из хила мегаш моттигаш ца нийсъялийтара а 65 стандарт кийчъяьй. Технически задане тІа оттадаьд шоай тамагІа а доллаш продукци арахеца бокъо яьккха болхлой дукхагІа хулийтилга, «Н», яха знак йола продукци йоагІачул тІех хулийталга, мебела ассортимент эрга а йоаккхаш шеръелга, предприяте балха экономически хьокхамаш тоаделга.

Продукци дикагІа хилийтара 1986 шера КПСС ЦК даьча Кхайкарала жоп а луш, из дош массехказа дийцад объединене партийни собранешка а. Дукха ха йоаццаш а хилар дикала дешаша хетаь партийни собрани. Объединене цу даькъе тахан латтача хьалах доклад йир парткома секретара Л. Дышлевскаяс.

Дувцача дешах лаьца пренешка къамаьлаш дир шоллагІча мебельни цеха вокххагІа волча инженера М. Сугаипова, цхьоалагІча мебельни цеха начальника В. Горлова. Врак йолаш продукци арахецара дукхагІча даькъе бехке фанеровально заготовительни цех я, цун продукцех 50 процент яр тоае юха цехе чухухь, — йоахар собране къамаьлаш даьраша.

Цул тІехьагІа къамаьл дир фанеровально-заготовительни цеха начальника И. Шахбулатова. Цо аьлар:

— Оаха Ермоловски филиалера хьанйераш йІайха плиташ я. Йоха а ца йохийташ, чакхйоах уж. Дац тхога клей, ГОСТ-о дІа ма деххара хилац цкъаза пластика, тайп-тайпара бесаш долаш хул хьаухийта текстури наьхат. ХІаьта цу деригне брак хьахулийт.

— Дукха рекламацеш ух вайга продукци комплектагІа ца хиларах, — аьлар объединене генеральни директора Н. Бондарева. — Цу гІулакхедараш вай воаш да.

Продукци дикагІа хилийтара тІаерзаяь предложенеш елар цхьоалагІча мебельни цеха мастера М. Спицына, шоллагІча филиала вокхагІа волча технолога Ф. Баталисова, кхычар.

Продукци дикагІа хилийтарах бола соцам тІанийцар парткомо. ХІанз укх сахьате дикка хоалуш тоабеннаб из болх, цехий, филиалий бехктокхам, дисциплина дикка чІоагІъеннай. Цунна тешал деш да ер масал. Нагахьа санна соахка хьалхарча ах шера къахьегамеи технологически дисциплина толхаяь 126 моттиг хиннаяле ерригача объединене, укх шера дІабахача 6 бетта 31 моттиг мара хиннаяц. ЦІенденна дІадаьннад корта бохабу малар менна а болаш балха ухилга, шозза лохденнал прогулаш елга.

Из дукхагІча даькъе наьха сакхетам лакхбаларах хьадаьнна беркат да.

Хан-ханнахьа чакхдоах дикала денош, доагІар хьадех отделашкара, брак ялийтараш бехктокхаме оз.

Объединене халкъа тІахьожамхоша ОТК болхлощцеи технологащцеи кІирагІа цкъазза рейдаш ю продукци миштай хьожаш, брак нийсъялийтарах бехкебараш хьагучабоахаш. Уж а кхы а балхаш дарах хоалуш дикагІа болх бе йолаеннай Ермоловски филиал, цхьабакъда ма хетта дика продукци арахеца вІаштІехьдалац цун хІанз а.

Объединене керттерча технолога, централни лабораторе начальника, ОТК начальника, метрологе начальника дакъа а лоацаш продукцена юкъе брак йий хьожаш рейдащ ю объединене гІолла. Царна гучадаьнна кхоачамбоацараш дувц цехий, филиалий болхлой собранешка. Цига белгалду брак ца нийсъялийтара наькъаш, дикадар хьаллоац, специалисташа, болхлоша енна рекомендацеш теркаме эц.

Цхьабакъда, цхьайолча цехий, филиалий кулгалхоша е йоагІаш йола йоакхо яц продукци дикагІа хилийтара. Цох дувца лаьрхІад аргІанарча партийни собране.

А-Г. УГУРЧИЕВ.

Ширдаьннача гІулакхашца — лира къовсам

ПАРТИЙНИ ЙОАКХО ЭШ

КПСС XXVII-ча съезда решенеща хьалхле а лелаеш, парте Назрановски райкомо цахаддаш йоакхо ю интернациональнии атеистически болх перестройка дІадеххача тайпара вІаштІехьбаккхара, из дІахо тоабара. Массе оагІорахьара кІоарга техкад цу хьакъехьара дешаш ерригача къахьегама коллективашка, юрташка. Юххьанцарча партийни организацей, идеологически учреждеией теркам тІаберзабаьб болх цІенхаштта тоабергбола керда формаш хархара. Наха интернациональнии атеистически кхетам балара дешаш дувц КПСС райкома пленумашка, бюро заседанешка, юххьанцарча партийни организацей собранешка. Укх тІеххьарча шин шера дуккхьала райкома бюро заседанешка ткъоза дийцад уж. КПСС райкоме вІашагІъеллай атеистически балха кулгалдара Совет, цу тайпара Советаш вІашагІъехкай юххьанцарча партийни организацешка. Массе парторганизацешка ба атеистически балха организатораш. Царех 46 КПСС Грозненски горкома марксизма-ленинизма университете, парте обкома семинарашка дийша ба. ХІанз беррига агитаторех кхоалагІа дакъа бараш атеистически темаех беседаш еш ба.

Интернациональнии атеистически балха юкъе хьинаре дакъа лоац культура учрежденеша. Цига вІашагІъехх тематически сайренаш, стендаш, библиотекашка ю дешарий конференцеш, атеистически уголокаш, кхыдар.

Къаьстта теркам тІабахийта лелабу из болх школашка. Цу хьакъехьа айхха бувзам лоаттабу школаша дешархой даьщеи ноаношцеи. Районе болх беш я «Къона атеист» яха 28 клуб.

ХІара квартале КПСС райкома бюро членащеи отделай заведующешеи выступленеш ю къахьегама коллективашка, юрта нах бахача интернациональнии атеистически кхетам балара хьакъехьа. Районе общественни производстве боацаш дуккха нах ба. Цудухьа къаьстта терко ю нах бахача моттигашка лектореш вІашагІйохкара. Уж 325 я. Царех дика пайда боал.

Атеистически балха лостам балара дика новкъостал ду Іилман - практически конференцеша. Укх тІеххьарча шерашка дикка толамаш даьхад Іилман - атеистически балха тІа. Нагахьа санна 1985 шера районе 29 мурдий тоаба хинналe, хІанз 26 мара яц. 500 мурд юкъера хьаваьннав. Дина хьакъехьа дола законодательство дикка кІезигагІа телхаду хІанз. укх шера ди лелабераша мархаш доастача хана нагахьа мара байракхаш тІаягІаш машин нийслацар. ЦІендаь дІадаьхад наькъа йистошка дагІаш хинна чурташ. Из болх чакхбоаккхаш хьинаре дакъа лаьцар ерригача партийни активо.

Районо чІоагІа интернациональни доттагІалла леладу Къулбаседа - ХІирий республика Пригородни района, Херсонски областа Чаплински района къахьегамхоща. Каст - каста дІа-юха ух делегацеш, социалистически яхье котбаьннарашта тел карара кара тела ЦІе байракхаш. Шерра дІайовзийт дикагІйола опыт. Тха районе хІара къахьегама коллективо айхха бувзам лоаттабу Пригородни района къахьегама коллективащца. Масала, «Электроинструмент» яхача завода коллективо г. Орджоникидзерча «ОЗАТЭ» яхача заводаца, трикотажни фабрика Орджоникидзерча трикотажни объединенеца, «Октябра 40 шу» яхача совхозо Хетагурова цІерагІча колхозаца, «Назрановский» совхозо «Чермен» яхача колхозаца, «Экажевский» совхозо Ленина цІерагІча колхозаца, иштта кхы а. Укх тІеххьарча хана доттагІлен гІулакхаш эргадаьха тоадаьд. ХьалхадикагІйола опыт дІа-юха йовзийтача тоъам бора, хІаьта хІанз предприятешка, боахамашка бригадаш, звенош дІа-юха а ухаш доттагІлен вахташ лелаю, доттагІлен кхашка тайп-тайпа культураш хьалкхеъю. Цу тайпарча гІулакхо балха тІа толамаш дахарал совгІа, наха юкъера доттагІал а чІоагІду.

Кердача тайпара вІаштІехьдаьккхад оаха хІаранеца къаьст-къаьста болх бара гІулакх. Масала, районе мел йолча (Кунта-Хьажий, БатІал-Хьажий, Дени Арсанова, Хьусен - Хьажий, Баматгире-Хьажий) тоабашта чубоагІа мурдаш берригаш а техкаб, уж бахаш бола, болх беш бола моттигаш яйзай. Царна къаьст - къаьста атеистически кхетам бала оттабаьб юххьанцарча партийни организацей секретараш, предприятей, совхозий, учреждений, организацей кулгалхой, идеологически депутатски актив.

Бакъда, перестройка дІадеххача тайпара из болх техкача, гуш да наха интернациональнии атеистически кхетам балара юкъе кхоачамбоацараш дукха долга. Районе хІанз а я мурдий тоабаш. Дукха моттигаш нийслу, дина хьакъехьара закон телха а деш, мурдаш къайлагІа вІашагІбетталуш. Цар хьаллувц шариІата гІулакхаш, шоашта юкъеувза гІерт кагирхой, могаду пхьа лехилга, урдув доахилга, кхыдола тІехьадиса гІулакхаш.

Цхьайолча партийни организацеша йоагІача тайпара терко яц цу балха. Назрановски МППК, «Маяк» яхача совхоза партийни организацеша корта а болаш дувцац интернациональнии атеистически дешаш. Партийни собранешка дувца оттадаьраш а хилац хоадам боллаш моттигера хьал гучадоаккхаш, йолаш йола мурдий тоабаш, динах дола закон телхадераш гучабоахаш болх цІенхаштта тоабара наькъаш белгалдоахаш.

Кирпични завода партийни организаце тесса леладу атеистически кадраш кийчъяра гІулакх, цига гІалгІай меттала кийч а яц наггахьа мара еша а ешац атеистически леншеш.

ЧІоагІа лоархІаме да интернациональнии атеистически кхетам балара юкъе кулгалхоша дакъа лоацаш хилар. Бакъда, хІанз а нийслу районе цу балха юстара латтараш. Царех ба кирпични завода директор нов. Хаутиев, «Маяк» совхоза директор нов. Кодзоев, ДРСУ начальник нов. Лолохоев, совхоз-техникума директор нов. Полонкоев, кхыбараш КПСС райкома бюрос цІенхаштта бехктокхаме оз цу тайпара кулгалхой, каст-каста ладувгІ цар отчеташка.

ЦІенхаштта тоаде дезаш да керда советски обрядаш вахара юкъекхухьилга. Из чІоагІа бехктокхаме гІулакх да, хІана аьлча обрядаш хила еза наьха безам тІаозаш, идейни чулоацам кІоарга болаш. Халкъа депутатий районни Совета исполкома, моттигерча Советий декхар да из болх массанахьа кхетамца вІаштІехьбаккхар.

Районни комсомольски организаце эргаяха еза кагирхошта интернациональнии атеистически кхетам балара формаш. Юххьанцарча комсомольски организацей балхаца дукха я формализм, цхьайола мероприятеш комсомольски актив чулоацаш мара яц, юстара бус динах тешаш бараш. МоллагІча тайпара национализма гІулакхаш нийсделча, уж лархІа деза социализмана карагІдаьннача советски халкъий вежарий доттагІленна, советски общества интернациональни цхьоагІонна тІаккхувдилга. Цудухьа цахаддаш йоакхо еза къахьегамхошта интернациональни кхетам балара. Цул совгІа дешаца а доацаш гІулакхашца Іалашъе еза интернационализм.

Цу хьакъехьа лоархІаме да болхлой класса кадраш кийчъяр, тайп-тайпарча къамех нах болаш йола къахьегама коллективаш вІашагІйохкар. XII пятилетке йоккха программа я районе кхоачашъе лаьрхІа.

Партийни организацей, советски, профсоюзни органий, боахамий кулгалхой декхар да болхлошта эшаш дола хьалаш вІаштІехьдоахилга, нах чубаха цІенош, культурно-бытови гІишлош хьалъелга, наха дарба делга, торговле болх тоабелга.

Доккхий декхараш хьалхашка латт дешархошта интернациональнии атеистически кхетам балара даькъе района беррига хьехархошта. Цхьайолча школашка из кхетамца лелабой а, дукха школаш я хьехархой цу балха дукха уйла ца еш. Цудухьа нийслу районе дешархой дина гІулакхашта тІехьа болаш. Из вІалла а ла мегаргдац. Цудухьа парте райкомо кІоаргга тохк школашкарча юххьанцарча партийни организацей болх, хьалхадоах цар декхараш.

Перестройка идейно - политически лард — коммунистически нравственность. Къахьегама коллективашка морально - политически хьал лакхача боараме ца хилча, дика дІабодац интернациональнии атеистически болх. ДІадахача шера КПСС райкома бюрос цІенхаштта бехктокхаме эзар социальни нийсхо телхаераш, хІанз хІара къахьегама коллективе вІаштІехьдоах цу тайпара кхоачамбоацараш ловргдоаца хьалаш.

ХІанз, КПСС ЦК июньски (1987 ш) Пленум хинначул тІехьагІа, парте райкомо вІашагІъехкай наха интернациональнии атеистически кхетам балара мероприятеш. Из болх массе оагІорахьара тоабара шерра пайда эцаргба Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дизара еча кийчонах.

А. МЯКИЕВ,
КПСС Назрановски райкома хьалхара секретарь.

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совете

АргІанарча заседане НГІАССР Министрий Совета президиум хьежар гражданаша индивидуальни къахьегара балха тІа порядок оттаяра дешага. Белгалдаьккхад «Индивидуальни къахьегара балхах дола» СССР Закон дІадовзийташи кхоачашдара юкъедоаладеши республике цхьабола болх баь хилар. Кустарно-ремесленни промыслаш лелаю гражданаш дІаязбаь баьннаб. ДІадахача шера цу хана хиннарел 310 саг дукхагІа нах ба уж промыслаш лелаеш, 1987 шера 1 июль тІакхоачаш верригa а 1592 саг а хилар. Республика территоре тІа тайп-тайпара балхаш деш 21 кооператив я.

Цунца цхьана горисполкомаша, райисполкомаша «Индивидуальни къахьегара балхах дола» СССР Законо дІадехараш кхоачашдара тІахьожам лоаттабара йоагІаш йола терко яц. Закон телхаделга соцадеш хьадда гІулакхаш дац.

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета президиумо НГІАССР финансай министерствана, халкъа депутатий городской, районни, поселкайи юртийн Советий исполкомашта тІадиллад индивидуальни хьисапе къахьегаш бола нах хьагучабаха а цар учет е а, кустарно-ремесленни промыслаш лелаечеи кхыбола индивидуальни болх бечеи законагІа оттаяь порядок лелаяра чІоагІагІа тІахьожам лоаттабе. Индивидуальни къахьегамах йоагІача доходех ший ханнахьа декларацеш хьачутелара а уж теша мегаргволаш хилара а хадданза тІахьожам лоаттабе.

Халкъа депутатий районни городскойи Советий исполкомаш декхарийла я индивидуальни къахьегама дешай хьакъехьарча массазарча комиссей болх хьаллакхбе, кустарно-ремесленни промыслаш лелаяра а индивидуальни къахьегама кхыдола гІулакхаш дара а мукъабалар дехаш гражданаша еннача заявленешка шоай ханнахьа хьажа, ца доагІаш мукъа ца луш ца бита.

ДІахо а дІадовзийта деза 1986 шера 23 мае арадаьнна «Къахьеганза йола доходаш яхарца лоаттабу къовсам чІоагІбарах дола» СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ. Указо дІадехарашка хьежжа, индивидуальни къахьегама йола порядок гражданаша толхаярах йолча материалашка шоай ханнахьа а принципиальни а хьажара бола административни комиссей бехктокхам лакхбе беза. Нохч-ГІАССР чурча гІулакхий министерствас, райисполкомаша, горисполкомаша Іалашде деза депутатски активо, финансови органашеи исполкомий чурча гІулакхий отделащеи къахьеганза доходаш яхарца лоаттабеча къовсама хьакъехьа вІаши хьожаш болх белга.

НГІАССР торговле министерствана, Респотребсоюза тІадиллад индивидуальни къахьегара болх беш даьча товарий закупка ярей специализированни тикашка гІолла бахача нахага дохкарей дош цхьан бетта къоастаде.

Президиума заседане хьежар Нохч-ГІалгІай АССР Іалама ресурсаш лораелгей царех пайда эцалгей лакхдеш долча дешага.

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета президиумо белгалдаьккхар республика моттигерча Советий исполкомаша, министерствашa, ведомствашa, предприятей кулгалхоща Іалама ресурсаш лораяреи царех рациональни пайда эцареи дешай йоагІаш йола терко ца еш хилар, из бахьан долаш кхераме экономически хьал этта хилар. Іалам лорадара гІулакхашта 1981 — 1986 шерашка къоастаяь хиннача капитальни вложенеех ерригаш а 85 процент мара караерзаьяьц. ХІара шера атмосфере дІааракхове 360 эзар тонн чІоагІен газ йоаллеи зенне веществаш. Шолжа чу хец бокъонца цІендаь даланза дола хиш, керттерча даькъе «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене предприятеша. Брак йолаш хьалъяр бахьан долаш, болх бе йолаялийтаяц 280 эзар кубометрага кхоачаш хий цІенду биологически очистни сооруженей шоллагІа аргІа.

Іамарч бІехду ядохимикаташцеи минеральни удобренещеи. НГІАССР Госагропромои кхыча ведомствашеи кхоачамболлаш гІулакхаш дац долха хиш бІех ца дайташ, нувхаш чу ца ухийташ, кІезиг ца долийташ лорадара.

«Грознефтеоргсинтез» объединене, «Красный молот» заводо, Грозненски биохимически заводо кхоачашъяц «Промышленни предприятешта гонахьа санитарно-защитной зонаш хьаелга сихдара гІулакхех йола» 1986 шера 11 июлера РСФСР Министрий Совета решени 1986 шера 10 сентябрера НГІАССР Министрий Совета соцамя.

Геттара ледара ду Кирова цІерагІча поселкера дезалаш кхычахьа баха дІабахийтара гІулакх. «Чечено-Ингушстройматериалы» яхача объединене, автомобильни наькъаш дохкачеи царех пайда эцачеи управлене, «Терек», «Аргунводпром» яхача объединенеша, НГІАССР Госагропромо, НГІАССР бахача наха бытовой гІулакхаш дара Министерствас, Минжилкомхозо бизза кхоачашбац атмосферни фои гонахьара Іалама лорадарах бола республика Министрий Совета соцам.

Гонахьара Іалам лорадара, Іалам лорадара законодательство телха ца дайтара шоай йолча бокъонех боагІаш бола пайда эцац СССР Гостехнадзора Къулбаседа Кавказа округа управлене, НГІАССР-е гІолла атмосферни фо лорадара Паччахьалкхен инспекце, хий дІанийсдара, цох пайда эцара, из лорадара Терски бассейна территориальни управлене.

Гонахьара Іалам лорадареи Іалама ресурсех рациональни пайда эцареи хьакъехьара 1987 шера 17 апреле яь РСФСР Лакхехьарча Совета президиума Комиссе решени кхоачашъяр а республикера экологически хьал тоадар а духьа, НГІАССР Министрий Совета президиумо «Грознефтеоргсинтез» объедиени (н. В. И. Гречко) декхарийла яьй Іалам лорадара хьакъехьа СССР Минхимпромо оттадаь гІулакхаш йиллача хана кхоачашде. 1988 шера 1 январь тІакхаччалца йолча хана Андреевски долинерча карьерашка производства токсични отходаш кхувсилга соцаде, «Грозэнерго» РЭУ (н. Г. С. Янин) декхарийла яьй шийталагІча пятилетке г. Грозне 75 процент хула теплоэлектростанцеш газови доагорга йоахилга Іалашде. «Красный молот» завода (н. В. П. Берилнев) декхарийла я зенне йолча веществаша фо кІезигагІа бІехдергдолаш а, цига болх беча наьха къахьегара хьал тоалургдолаш а чони болати лоладу цехаш эргаяьха тоае. «Чечено-Ингушстройматериалы» объединене (н. К. А. Батаев) 1987 шера КМС-1 йолча асбестови цехе электрофильтраш оттае еза, е городал араяккха еза. Республика долха зІамига хиш бІех да далийтара, нувхаш чу ца кхувсийтара а кІезиг ца далийтара а хьакъехьара 1985 шера 9-ча апреле баьча НГІАССР Министрий Совета соцам тІара гІулакхаш дизза кхоачашде деза НГІАССР Госагропромо, министерствашеи ведомствашеи.

Города юкъе мухь дІа-хьа кхухьа автотранспорт 1987—1988 шерашка газовини дизельнии доагорца болх берг-болча яха еза автотранспортни предприятеша. Йоагаяьча газах хьайоалача токсичностан кІуран тІахьожама-регулировочни пункташ яхка еза. Автомобильни транспорта Нохч-ГІалгІай территориальни управлене, Нохч-ГІалгІай гІишлон управлене, «Грознефтеоргсинтез», «Грознефть» объединенеша городал арахьа автомойкаш яхка еза.

ЦХЬАН МУГIАРЕ А ЛАТТАШ—ЛЕРХIАЧУНГА

1987 шера хьалхарча ах шера Къулбаседа Кавказа вежарашха йолча автономни республикашта юкъе лелаяьча социалистически яхьа итогаш

Ялх беттал а кIезигагIа йола ха мара яц шу чакхдала, Цу юкъа де йиш яр кхы дукха а да. КарагIдийннараш тIехдаьккха ца а дувцаш, ца деш дисарий хьакъехьа бехказа бовла а ца гIерташ, итогаш е еза ха хьатIаэттай, таронаш лархIа а лаьрхIа деррига нийзаш тIадерзаде деза ер шу хьинареча къахьегамца чакхдаккхара.

Вежарашха йолча автономни республикай къахьегамхоша хьинаре къа а хьегаш, дIахо а дегIайоалаяьй экономически потенциал, КПСС XXVII съездех парте ЦК январски (1987 ш.) Пленумей решенешка хьежжа чакхдаьхад перестройка яра балхаш.

Халкъа боахама доакъошка дика хIамаш карагIдувлаш да. Практике тIа-тIа шерагIа юкъейоалаеш латт доалдарей кулгалдарей керда методаш, чIоагIлуш йоагIа къахьегама дисциплина, лакхлуш латт кадрай бехктокхам.

Из деррига а хьахиннад къахьегама коллективай дегIаенача инициативахи творчески хьинараелга сихдара практически гIулакхашца цар дакъа лацарах.

Цхьабакъда, хьалхарча ах шера баьча балха итогаша хьахьокхачох, цхьайолча моттигашка болх баьбац хано дIадехарашка хьежжа.

Халкъа боахама къаьст-къаьстача участкашка боагIача боарамагIа продукци ара ца хецаш моттигаш нийсъелар, номенклатурагIа продукци арахецара, цун дикал лакхъяра, договорни декхарашка хьежжа поставкаш яра заданех лоархIабанзар.

Кхоачамболлаш пайда ийбац производства таронех, материальни ресурсаш йоагIачул дукхагIа йоаеш моттигаш нийслу, шоай низаш массанахьа дIа-хьа а хьежадеш, йиллача хана объекташ эксплуатаце дIатийннаяц гIишлонхоша, товаращцеи деча гIулакхашцеи бизза Iалашбац баха нах.

Автономни республикашка тIа-тIа шерагIа яржаш латт Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача цIейна сийленца накъадахара йола социалистически яхь.

Ха ца тулийталга, дIахьалхашкахьа ахара темпаш лакхъелга, болх юкъагIбоахащ моттигаш ца нийсйолийталга — хIара производственни коллектива, хIара къахьегамхочун керттера декхар да тахан.

Укх юбилейни шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяьй СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода цехашa. Цу яхье хьалхалаттачарех цаI я № 1-101 йолча цеха коллектив. ХIара бетта плани тIайица декхараши тIехкхоачашдеш хьайоагIа из. Дог тийша ба цеха химикаш шоаш Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача юбилея сийна тIайица декхараш тIехкхоачащдергхиларах.

Белгалбаьнна дика къа а хьегаш, даим технологически режим нийса лелаеш бола болхлой итташ ба укхаза. Царех ба хадданза социалистически яхье хьалхалатташ бола аппаратчицаш З. Н. Приходько, Т. В. Груздова, Е. А. Беличенко, кхыбараш.

СУРТА ТIА: аппаратчицаш З. Приходько, Т. Груздова, Е. Беличенко.

А. АЙРАПЕТОВА сурт.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Къулбаседа Кавказа ерригача автономни республикай индустре болхлоша толамца кхоачашъяьй продукци маьхалъяккхарей дукхагIйола изделеш арахецарей хьалхарча ах шера план.

Планал совгIа мехкага дIакхаьчар 69 миллион сома маьха продукци. Толамца программах лоархIабир промышленноста керттерча — мехкдаьтта, газови, энергетически, металлургически, машинашъеча — доакъой болхлой .Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьттахоша планал совгIа даьккхад 69 эзар тонн мехкдаьттеи 69 миллион кубически метр гази.

Ерригача автономни республикай индустре болхлоша планал совгIа арахийца металл, машинаш, оборудовани, халкъа эша товараш кIезига дац.

Хьалхарча ах шера балха тIа белгалдаьннар да промышленни продукци арахецилга дегIаахар, цун темпаш лакхъялар.

Промышленни продукци арахецар автономни республикашка соахка хьалхарча ах шера хинначул шин процентагара ийс процентага кхаччалца дегIаденад, из хул лаьрхIа хинначул лакхагIа.

Арахеца продукци дикагIа хилийтара даькъе эггара дикагIа хьокхамаш даьхар Дагестански, Черсий-Балкхарой Нохч-ГIалгIай АССР-ий, дукхача къахьегама коллективаша, иштта Iалашдир дIахо а производства эффективность лакхъелга. Цу республикай еррига индустри хьаийцача дикка тIехкхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра план, хIара болхлочоа дIалаьрхIача хьалхарча ах шера арахийца продукци ялх процент тIакхийттай. ХIаьта, Нохч-ГIалгIай АССР-а промышленносте тIа мел кхийтта продукци хьахиннай къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа.

БоагIача боарамагIа болх а беш, планаши тIайица декхараши тIехкхоачашдеш йола коллективаш массанхьа а йолаш я. Нохч-ГIалгIай АССР иштта йолча предприятеех «Оргтехника» яха производственни объединени, «Промавтоматика» НПО опытни завод, Гудермесски медицински инструментий завод, «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни завод, «Автоспецоборудование» яха опытно-экспериментальни завод.

Керда техника оттаяра, болх бещ йолча предприятешкеи цехашкеи реконструкци яра дукха мероприятеш чакхъяьхай производственни коллективашка.

Къулбаседа Кавказа вежарашха йолча республикай промышленносте балхаш даьд Iилманеи техниканеи карагIдийннараш производствана юкъекхувлаш, технически прогресс яра тIаерзаяь мероприятеш чакхйоахаш. Масала, хьалхарча ах шера Нохч-ГIалгIайчен предприятешка арахеца йолайир керда 100 тайпара промышленни продукци, юкъейоалаяьй автоматически оборудоване 23 единица, цу даькъе кхоъ промышленни робот, цаI сбалансированни манипулятор, 47 прогрессивни технологически процесс, царех 10 кIезига отход дIакъастийташ, ресурсаш кхоеш, вIалла а отход дIа ца къастийташ а йолаш.

Цу лоархIамеча лостамагIа дикка балхаш дир вай доалахой предприятешка а.

Из иштта дале а, теркал ца деш дита йиш йолаш дац. дукхача производственни коллективашка нийслуш дола кхоачамбоацараши ца деш дисараши. Цхьайолча предприятешка мощностех кхоачамболлаш пайда ийбац, республикерча машинашъеча предприятешка шерагара шерага лохлуш латт оборудоване сменноста коэффициент.

Дукхача предприятеша кхоачашъяьяц продукци маьхалъяккхарей къахьегама овсарле лакхъярей план, еррига республика хьаийцача Iилмеи техникеи дегIакхувлагара заданеш кхоачашъяьяц. Цхьайолча моттигашка боагIача бесса пайда ийбац машинех, оборудованех, цхьайолча хана зехьа йоаю материальни ресурсаш, кхом ца беш дIаухийт доагор, электроэнерги, дукха балха ха зехьа йоаю цхьаккха бехказло а йоацащ. Производственни коллективай балхаш тIа, декхараш а тIехьа дIалаьрхIача, продукци маьхалъяккхара планаш кхоачашъяьяц автономни республикай производственни коллективаша, еррига арахецача продукцех лакхерча категорех арахецар, хьалха дIаяхача хана санна, геттара кIезига я. Паччахьалкхен стандарташеи технически хьалашеи дIа ма деххара хилац цхьайолча хана арахеца продукци, хIанз а тIехьа наьха хьашташ кхоачашдац.

Массе а йолча участкашка тIадиса декхар ма могга сихагIа дIадаккха деза, арахеца продукци дикка дукхагIа а хулийташ. Из дувцалга доацаш чоалхане декхар да, хIаьта резерваш а кIезига яц. ШийтталагIча пятилетка шоллагIча шера план толаме кхоачашъярал лоархIамегIа хIама дац хIара производственни коллективана.

1987 шера хьалхарча ах шера промышленносто план кхоачашъяр.
(процентащца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Продукци маьхалъяккхара план кхоачашъяр	100,6	102,0	101,2	104,6
Соахкарчунца нийсйича арахийца промышленни продукци	101,7	106,3	104,8	106,5
Къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяр	102,5	102,9	101,3	102,5
Соахкарчунца нийсйича къахьегама овсарле лакхъялар	101,8	106,1	104,1	106,7
Поставкаш а тIехьа дIалаьрхIача продукци маьхалъякхара план кхоачашъяр	97,4	99,3	98,9	97,0
Промышленни предприятеш	137	147	124	197
Царех поставкаш яр а тIехьа дIалаьрхIача продукци маьхалъяккхара план кхоачаш ца яьраш	32	16	22	29

АГРОПРОМЫШЛЕННИ КОМПЛЕКС

Вежарашха йолча автономни республикай агропромышленни секторе мероприятеш чакхъяьхай дIахо а производство къахьегами эргабаьккха тоабара, доалдара керда методаш юкъейоалаяра.

Колхозий, совхозий кхашка сихдаь чуэцаш латт ялат, юкъарча хьайбашта нийчдеш да доакъар. Хьайбаш Iангара хала даьхдале а, автономни республикай хьайбаш леладераша толамца кхоачашйир массе а тайпа хьайбай продукташ йохкара 1987 шера хьалхарча ах шера план.

Колхозашкеи совхозашкеи шерра юкъедоаладеш латт подрядни формагIа къахьегам вIаштIехьбоаккхалгеи цунах алапи лулгеи, боахама расчет, чIоагIлуш латт юртбоахама производства экономика.

Цунца цхьана автономни республикай агропромышленни комплексе долаш да цIенхашттара кхоачамбоацараш. Цхьадолча боахамашка лоха я хьайбай продуктивность, моттигаш нийслу доахан дукха довш. Дукхача колхозашеи совхозашеи кхоачашъяьяц 1987 шера хьалхарча ах шера хьайбай продукташ йохкара оттаяь планаш, соахка цу юкъа хинначул кIезигагIа я яьха хьайбай продукташ.

1987 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА АХ ШЕРА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКЦИ ЯККХАР
(процентащца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Соахка укх ханаца нийсдича даьккха дулх	99	113	113,7	104,1
Соахкарчунца нийсйича еррига яьккха шура	97	98	100,7	104,5
ХIара кхоабача Iаттагара яьккха шура	1159	1408	1339	1011
Соахкарчунца нийсдича котама тIехьара хьагулдаь фуаш	102	115	97,1	127,7

1987 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА АХ ШЕРА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ КИИЧЪЯРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР
(процентащца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Доахаш коа тIара оалхазараш	104	110	110,6	114
Шура	101	103	100,4	106
Фуаш	102	111	112,8	121
Соахкарчунца нийсдича хьайбай продукци киичъяра боарам:				
доахаш коа тIара оалхазараш	95	110	110,1	104
шура	98	99,0	102,0	106
фуаш	94	106	98,1	132

КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯР

Подрядни гIишлон организацеша чакхдоаккхаш да коллективни подрядага ялари доалдара керда методаш юкъейоалаелгеи. Къахьегама дисциплина чIоагIъяра, кадрай бехктокхам айбара массе а йолча подразделенешка хоамдамболлаш балхаш ду, соцкультбыта объекташ хьалъяра а дукхагIа йоакхо е йолаеннай.

1987 шера хьалхарча ах шера дикка дукхагIа болх бе йолаялийтай соахка цу юкъа йолаялийтарел. Из хьокхам эггара чIоагIагIа дегIабенаб Къулбаседа-ХIирийи Нохч-ГIалгIайи АССР-ашка.

Дика хIамаш карагIдийннад наха чубаха цIенош хьалдеча а. Укх шера хьалхарча ах шера 1986 шера хьалхарча ах шера деннарел дикка дукхагIа цIенош дIаденнад.

Предприятешка реконструкци еча а керда техника оттаеча а дукхагIа пайда ийбе болабаьб материальни ахчани средствaех. Вай республике производственни гIишлош хьалъяра хьахьежаеча капитальни вложеней юкъарча боарамах 48 процент яраш цу гIулакхага дIаяхийтай, из хул планагIа лаьрхIачул 6 процент дукхагIа. Машинашъеча, мехкдаьтта чакхдоахача, кхыдолча доакъошка дикка балхаш даьд керда техника оттаеш.

Из иштта дале а, дукха объекташ ший ханнахьа эксплуатаце дIа ца луш юс. Эсала я хьалъеча гIишлой дикал а. Боахама способагIа балхаш делга Iалаьмате мела лел.

Хов ма-хиллара, укх шера гIишлонхоша кхоачашъе езаш яр йоккха план я. Хьалхарчул дикка дукхагIа хьалъе езаш я пар соцкультбыта объекташи наха чубаха цIеноши. Цудухьа хIара къахьегама коллективо хадданза йоакхо е езаш да хьалъю гIишлош дукхагIа а уж дикагIа а хилийтар.

КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯРА ХЬАЛХАРЧА АХ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (СОВХОЗАША ЯЬРАШ А ТIЕХЬА ДIАЛАЬРХIАЧА).
(процентащца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Керттера фондаш болх бе йолаялийтара план кхоачашъяр	74	82,3	99,4	94
Соахкарчунца нийсдича керттера фондаш болх бе йолаялийтар (колхозашца цхьана)	124	131,9	106,4	105
Наха чубаха цIенош хьалдара план кхоачашъяр	78	127,2	109,3	87
Соахкарчунца нийсдича эксплуатаце дIадениа наха чубахара дола цIенош	106	179,6	130,5	109
Капитальни вложеней лимитах пайда эцар	89	98,1	95,8	95
ГIишлон - монтажни балхий лимитах пайда эцар	85	96,7	98,0	91

Грозненски швейни производственни объединене цхьоалагIча филиала болхлоша чIоагIа лоархIаши сийдеши ба йижарий ЕвлоевгIар Мадиней Хадишати. Участка мастер йолаш болх беш я Мадина, хIаьта спецмотористка йолаш къахьегаш я Хадишат. Шаккхе а шоай балхах тIехдика кхеташи даим социалистически яхье хьалхалатташи ба. Шоаш хьадеш дола барзкъаш дикеи тIехдикеи мара а ца хулийташ, хIара сменагIа нормаш 120 — 130 процент кхоачашъю цар.

Башха-дика производственница хиларал совгIа, участка комсорга декхараш хадданза цIена кхоачашдеш хьайоагIаш хиларца иштта дика лоархIаш я Халухаева Фатима а.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа, йижарий ЕвлоевгIар Мадиней Хадишати, комсорг Ф. Халухаева.

Н. КОБИАШВИЛЕ сурт.

ТОРГОВЛИ

1987 шера хьалхарча ах шера балхаш даьд торговли вIаштIехьйоаккхалга, халкъа эшача товаращца баха нах Iалашбелга тоадара.

Нохч-ГIалгIай АССР-е соахка цу юкъа декхарел дукхагIа дехкар: машдаьтта 16 процент, генарий даьтта 12 процент, сом 94 процент, сомий сокаш 26 процент. Дохкаш дола корта бохабу малараш 20 процент кIезигденнад. Дика толамаш даьхад Дагестана, Къулбаседа-ХIирийчен, Черсий-Балкхарой мах беча организацеша а.

Цхьабакъда, Къулбаседа Кавказа ерригача автономни республикаша дикка кхоачаш ца еш йисай паччахьалкхени кооперативнии торговле розничии товарооборота 1987 шера хьалхарча ах шера план.

Кердача хьалашка шоай болх боаккхалга мела лел автономни республикай мах беча организацей коллективашка. Промышленни предприятеша во товараш торговле дIакхухьийташ йола моттигаш кIезига нийслац, уж складашкеи базашкеи дадаш хул, хIаьта оптови звена болхлоша доагIаш дар хьадехац уж хьадаьрашкара. Моттигаш нийслу материальни даькъе маьхера хIамаш зехьа йоаеши телхийташи. Бахача наха гIулакх дара культура лоха я.

Шоай продукци дукхагIа ара а хецаш, цун ассортимент шеръяра йолча резервaех бизза пайда ийбац юкъарча кхачан предприятеша.

Хьалха санна денна эшаш дола товараш доацаш моттигаш нийслу, уж базашкеи складашкеи доллашехьа. Колхозаши совхозаши юкъе а озаш, ахкан замалахьа колхозни рынкашкеи ярмаркашкеи юртбоахама продукташ йохкалга шерра доаржаде деза мах беча организацеша.

БЫТОВОЙ ГIУЛАКХАШ

1987 шера хьалхарча ах шера Нохч-ГIалгIай АССР быта служба болхлошта декхар тIадисар, городашка а юрташка а бахача наха бытовой гIулакхаш дара план кхоачашъянзар. Из иштта дале а соахка хьалхарча ах шера даьрел дукхагIа бытовой гIулакхаш дир бахача наха ерригача республикашка. Эггара дукхагIа гIулакхаш даьд Нохч-ГIалгIайи Дагестански АССР-ашка.

Быта служба балха тIа, хьалха санна, цIенхашттара кхоачамбоацараш да. Къахьегам вIаштIехьбаккхарей стимулировани ярей прогрессивни методаш юкъекхухьалга мела лел.

Иллача хана заказаш кхоачаш ца деш, е кхоачашдаьращ во долаш моттигаш нийслу.

Цхьайолча нах бахача моттигашка йоацаш я быта служба предприятеш, дуккхача предприятешта чIоагIа эшаш ба лакха квалификаци йола болхлой. Наха гIулакх деш йолча предприятей сеть шеръелга а мела лел, хIаьта болх беш йолча предприятешка бизза пайда ийбац производственни мощностех.

1987 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА АХ ШЕРА БАХАЧА НАХА БЫТОВОЙ ГIУЛАКХАШ ДАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР
(процентащца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Бытовой гIулакхаш дара план кхоачашъяр — еррига а	98,0	99,9	102,6	101,0
Соахка цу ханаца нийсдича — еррига а	112	107,3	111,7	114
Юрташка бытовой гIулакхаш дара план кхоачашъяр	99,9	101,0	100,2	104,0
Соахка цу юкъа хиначунца нийсдича	116	102,4	110,1	112,0

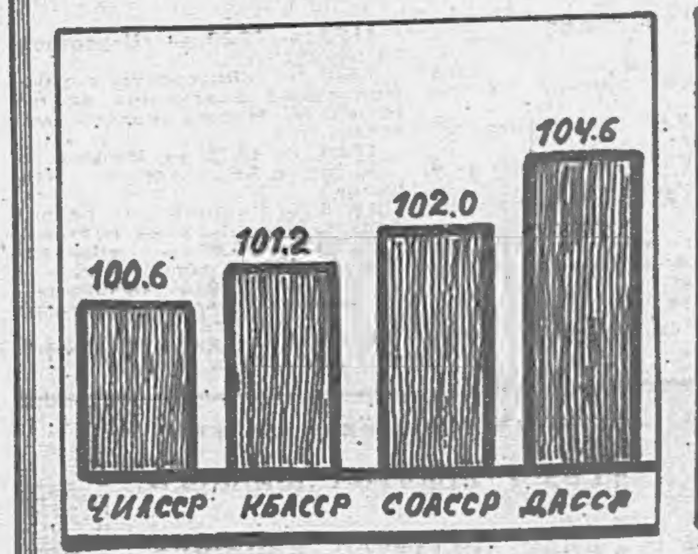

ПРОДУКЦИ МАЬХАЛЪЯККХАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

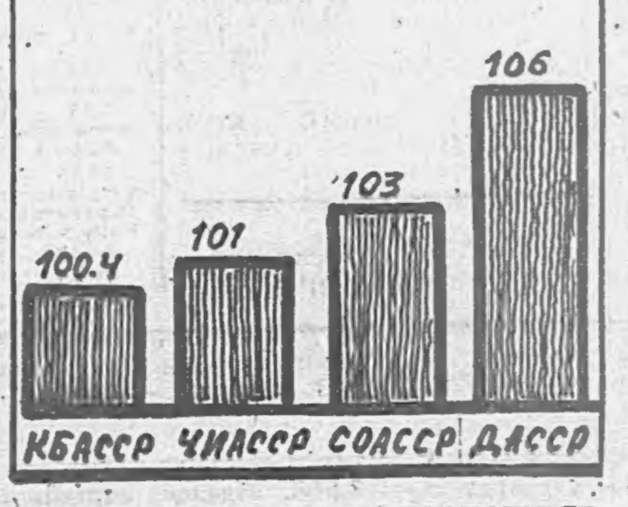

ШУРА ЙОХКАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

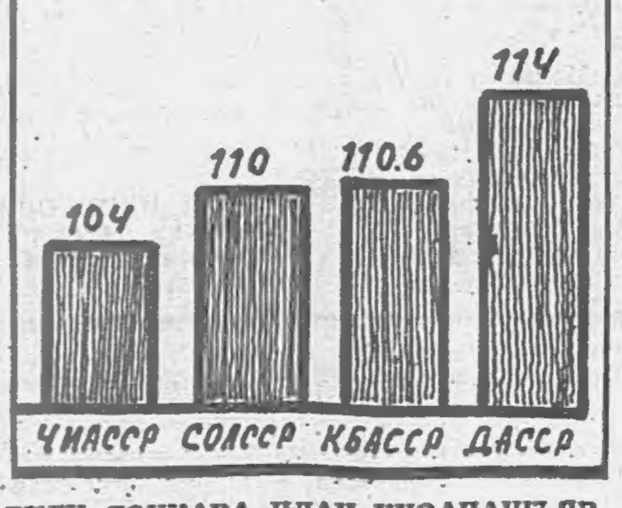

ДУЛХ ДОХКАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

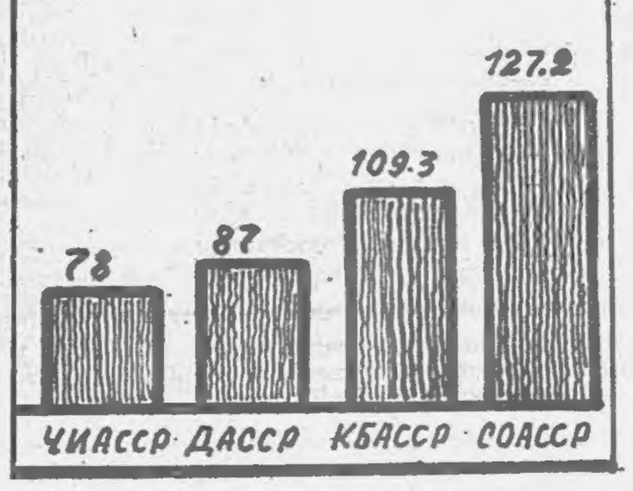

НАХА ЧУIЕ ЦIЕНОШ ХЬАЛДАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

КХОАНА—ТОРГОВЛЕ БОЛХЛОЙ ДИ

БАРТ ТАЙНА КОЛЛЕКТИВ

Грозне, Калинина поселке йоккхагIчарех цаI я № 142 йола кхачан товараш доахка тика. Йоккха интернациональни коллектив я укхаза къахьегаш.

— Ховш да мел хала болх ба продавецаша бер, — аьлар тика директора Керимов Искандера. — Дийнахьа сарралца са ца лоIаш, эцархой хьашташ кхоачашде деза. ХIаьта цхьайолча хана царна юкъе «сиха» бараш а нийслу.

Тахан эцархо хьалха хиннар вац. Шийна культурно гIулакх дар, тoвараш дика а ассортимент шера йолаш а хилар лов цунна. Цох тамашъелга а дац — вахаро, перестройко дIадех из. Корта бохабу малараш дохкар тоъал лаьгIдича денз, халагIа хиннад планаш кхоачашъе. ХIаьта а № 142 йолча тика коллектив дика лоархIаю шийна хьалхашка латтача декхарех. Масала, укх шера шоллагIча квартала план 102 процент кхоачашъяьй цо.

Эггара хьалхара дош къахьегама ветеранах Дадуева Нинах. Тоъал ха я цо йоккхагIйола продавец йолаш болх бу .Цу ерригача хана цкъа а хезадац из эцархошка гIожа йистхинна, цо къахьегама дисциплина толхаяьй, аьнна. Хов цунна наьха дегашка бода никъ лаха, кIаьдъенна яле а, елаенна, безаме йолаш наха духьалгIо. Цу шийх йоахнача дикача оамалаша а лакхача профессиональни говзало а бокъо лу Дудуевана къоначар хьехамча хила.

Къонабараш кIезига бац тика чу болх беш. Л. Измайлова продавец я. Грознера торгови техникум чакхъяькхачул тIехьагIа ера из укхаза. Хьинар дола йоI езаелар коллективе а эцархошта а. Цо санна дIаболабир шоай къахьегама никъ продавецо Л. Плиевас, кассира-контролера А. Курсциевас, маьхк йохкача отдела продавеца Т. Шахмурзаевас. КIезига дакъа юкъехьоц цар цахаддаш паччахьалкхен планаш кхоачашъяра.

— Ер шу къаьстта лоархIаме да тхона, — йоах И. Керимова. — ГаргагIертад Сийлахь-бокkхача Октябра 70 шу дизар. Ма хулла дикагIа цIейна накъадахара низ кхобергбац оаха.

СУРТА ТIА: № 142 йолча тика болхлой Л. Измайлова, А. Курскиева, Т. Шахмурзаева.

М. МАЖИТОВ.
Л. АБДУРЗАКОВА сурт.

МАССАЗА А ПОСТЕ ЛАТТ

Дукха ха яц воккхагIвола лейтенант Медов Мухьадин укх участке болх бе волавенна. ХIаьта цу лоацчача хана дикагIча оагIорахьара вайзав из укхаза бахача наха. Дика оамалаш, эздел, нахаца догбезаме, царга ладувгIа ховш хилар — уж да Мухьадин наха везаш хилара керттера бахьанаш.

ЗIамига яц М. А. Медова доал деш йола участок. Тайптайпара хала моттигаш я цун участке. Царех лоархI Мухьадина базара ков, цунна уллув йоалла шашлычни, интерната гонахьара майда. ХьалхагIа хIара сайрийна дер-дайна лела кагирхой гуллуш моттигаш яр уж. ХIанз-м цига айлаюкъе лелачарна вахар готтаденнад. Хадданза тIахьожам лоаттабу Мухьадина цу моттигашта.

Участкови инспектора тIадужаш дола дерригa декхараш дийца а варгвац. ХIаьта царех керттердар да, ший доал деш волча участка тIа лерттIа общественни порядок лоаттаяр. Из гIулакх тешаме чакхдаккха вIаштIехьа а доал воккхагIволча лейтенанта Медова.

— Со Победа улицах ваха дукха ха я, — йоах технически Iилмай кандидата В. Келина. — Дукха хувцабеннаб укхаза участкови инспектораш. Царна юкъе дикагIа ва, аьнна белгалваккха йиш йолаш ва Мухьадин. ДагадоагIа сона, тхона лоаллаха вахаш волча зIамигача саго нахага гIелал ена. Балха-така воацаш, къаракъ мелаш, нахаца гIараш еш, бокъонца вола хулиган хулаш латтар цу зIамигача сагах. Фу дийцар цунга участковес, малагIа дешаш лехар, фу аьнна кхетавир хац сона, бакъда, Мухьадинаца къамаьл даьчул тIехьагIа вIалла вовзаргвоацаш хувцавелар тха лоалахо. ХIанз балха вахав, ахча а дайтад ханна.

Порядок лоаттаярал совгIа, кхы а да участкови инспектор юкъеваха везаш нийслу гIулакхаш. Масала, цахаддаш теркам тIабохийт Мухьадина улицаш сийрдаяхара «Са гIулакх дац-кх из», аьнна фуннагIа дуташ оамал яц цун. Из ховш а зувш а ба нах. Цудухьа, оал цар Мухьадина дег тIара доагIача дIайхача дешашца баркал, моллагIча цIагIа бокъонца вола шоай дезалхо а вий лоархI. Назрановски АТП водитель волча Манкиев Мухьмада аьлар:

— Цхьайолча хана дукха ший бала боаца гIулакхаш тIанийду-кх тха участкови инспектора, аьнна хетар сона. Иштта дар, тха улицах турбаш Iойохнаш, сангар а яькха тIаккха из дIакъовла «биц» а бенна болхлой дIабахача хана. Эггара хьалхагIа цу гIулакха оарцагIваьннар вар тха участкови инспектор.

— Тха отделе воккхагIвола лейтенант Медов дика лоархIаш болхло ва, — йоах воккхагIволча участкови инспектора Х. Горбакова. — Сона из вовза а оаха цхьана болх бу а 5 шу да. Тха инспектораштa юкъе толашагIчарех лоархIаш ва из.

А. ХАРСИЕВА,
ЛГУ студентка.

Белам а белхам а

Е ШИЙЛА Е ЙIАЙХА

Бераштa а хов аьхкий йIаьйхен Iай шийлен хулга. ХIаьта цхьайола вай городера гIишлош цу тайпарча хувцамашта жоп луш йоацилга а ша мо шаьра ховш да. Къамаьл дац, эггара хьалха из нийсденнад проектировани нийса ца хиларах, гIишлонхоша шоай болх во барах. Дале а, наьха унахцIенонна зе де йиш йола хьалаш дIадаха йиш яц аьлча а нийса хургдац.

«Хозала салон». Городерча дукхагIболча кхалнаьха дог латта моттиг. Тамаш а яц: берригаш а ба хоза хила ловш. Бакъда, укхаза баьхкараша-м кIезига физически моральни низ боабац наьха бIарг тIаозаш хилар духьа. Вентиляци ца хиларо, дийнахьа сарралца кизга Iоакъаштa тIалаттача малхо, химикатий хьажо бокъонца бIогора воалаву укхаза нийсвеннар. «Хоза ма хилавалар, дийна виса», — яхача уйла тIа воал моллагIа саг. Иштта хул аьхкий...

Кхы дикагIа хьал хилац Iай а. Салона болхлоша а е хоза хила ловш укхаза баьхкараша а пальтош кетараши Iояхац. ХIаьта креслашта юхе раковинаш ца хиларах, корта тIаьда а болаш, ерригача салона чу гIолла дIа-хьа аха безача оттабу кхалнах. Кхетаду хургда-кх оаш цу гIулакхо унахцIенонна мел чIoагIа водж тоха йиш я.

Салоне чувоаллача оттаяь телевизор болх ца беш латта куклий ха я. Дезаденна хургдац-кх цунна цу тайпара хьал. ХIаьта нах-м болх беш хозала тIаккхувши ба.

Кхоачамбоацараш-м кхы а шортта да укхаза. Цхьабакъда, уж дагардеш а ца багIаш, ма хулла сихагIа уж дIадахара тIабахийта безa теркам. МассагIа да де йиш йолаш: корий конструкци хувцар, шелали йIовхали тела система тоаяр, вентиляци оттаяр, и. кх. дI. Ховш ма дий, наьха унахцIено чIoагIъяран лораяран духхьал дарбан, физкультура, салаIара учреждениеш хьалъярах кхоачам боацилга. Эггара хьалха унахцIена хьалаш хилийта деза производстве, быте.

А. ДЖАМБУЛАТОВ.

ЧХЬАГIАРА ПЕЛА

— ЧхьагIара пела мара меннадацар аз цу дийнахьа, — яхаш Iокадар халкъа суде Малгобекски технологически транспорта управленера шофер Медаров Iамархан.

Зиза даккха кийчлуш апрель а хилча, сахьата гIоарилгаша бус итт даьннилга хьахьокхаш а хилча, «ноа» ала мара па дезаш кийчча латташ паччахьалкхен «Газ-66» а хилча, фу дагадох зIамсага? ДIаала тоам ца хете а мехкарий дагабох. Iамархана дагаехар Вера яр.

Дукха ца говш дог латтача моттиге вар Медаров. Веханза венача хьаьшийна духьалъера Верай нана. ЙоI хьаеха раьза хиланзар из. Цу тайпарча гIулакхо бокъонца бIогора воалавир Iамархан. ХIама гунахьа доацача кхалсагага газета тIа хьадоаладе йиш йоаца дешаш аьлар цо.

Наьна лергаш цIийдала кхийнадацар, Верай да коа воалача хана. Цунга а дехар дир Медарова йоI хьаеха аьнна. Сесагаца дагаваьлча санна «ак» аьлар цо а. Хьаьшас цунга а баге техар. ХIаьта ше леладечох хIама хургдоацилга хайча, урс даьккхар. Из бIаргадайча кхераваланзар цIенда, юхаваланзар. БIаргашка цIий кхехкар хьаьшана.

— Иштта дале-м, сога дита Iа! — аьнна, мухь баьлар цунга. Чехка урс киса а деллa, машина хьал а сега, цIендаьй коанаIараш хоарцайир цо. Цул тIехьагIа юха а хьайза дIавахар.

— НаIараш хоарцае дага а дацар сона, — яхаш ше бакъве гIертар Медаров суде. — Сов корзагIваьнна машина скоростагIа латтий а ца хьожаш, мотор хьалсегар аз — наIараш чуяхар. ШоллагIча дийнахьа уж шоаш лаьттача дIа а оттайир аз.

Саг тешанзар цу фаьлгех. Хулигана законагIа доаггIаш дола таIазар дир. Цхьабакъда, укхаза тIадам оттабе хьалха да. Хьагучох ше леладер кхыча къамах болча нахаца а да, уж Iаьдалга латкъа лоархIа а берг бац аьнна хеташ майраваьнна хургва-кх Медаров. Амма, гIалат ваьннав из: вай мехка закон массанена цаI да.

М. САИДОВ.

КЕРДА СЛОВАРЬ

Географена хетаьча балхех эггара боккхагIбарех цаI а хинна дIаоттаргда кастта «Советская энциклопедия» яхача издательстве арахеца кийчдеш дола «Географически энциклопедически словарь». Книжка оагIонаштIа дешараштa корайоагIаргья дуккхача мехкашта, бIаргчача континенташта, доккхача хиштеи фордаштен, океанашта, вай планета Iаламаи экономически районашштеи хетаяь 16 эзар совгIа статья.

Йоккха моттиг дIалоац цу тIа Нохч-ГIалгIай АССР-ах йолча материалаша. Къаьстта статьяш хетаьй республика столицана — Грозненa, городашта Аргунан Гудермесан, хишта Тийркан Шолжан. Иштта цо йовзийт вай республикера историко-географически объекташ а.

Нохч - ГIалгIайченах йолча статьяшта дIатIакхет карташ. Уж книжка тIа диъ бIаь гаргга да.

Кийчдеча словара авторски коллективана керте латт СССР Географически общества президент, академик А. Ф. Трешников.

Керда «Географически энциклопедически словарь» чIoагIа накъадаргда специалисташта, шоай мохк бовза гIертараштa, туристашта, краеведашта.

Г. ХАБОТЬЕВ.

Лорале—кIай дохьаж!

НАРКОМАНИ—СОЦИАЛЬНИ ЗУЛАМ

ХIанз цхьаккха саг шеквац наркомани социальни зулам хиларах. Укх тIеххьарча хана наркомани мел зуламе хIама да дIадовзийташ шерра баьча балхо кхетадайтар наркотически веществаш эзача, мелача, маха теха дегIа чуеттача сага организм айпйоаккхаш хилар. Наркотикаш оза, мала е маха теха дегIа чуйотта саг волалу къона волаш, уж лелаеча наха цар саг сакъердаргдолча хьал тIа оттаву, яхаш дувцача хозача хабараштa каравахача. Масала, бийсана шийтталагIча сахьата уголовни розыска болхлоша соцавир кхо кIаьнк. Уж совцабар бахьан дар дегабуам бергболаш цар деш хиннар: чIoагIа хьекха цIогIа, сихдаь лестаду кулгаш, деха болар, даггара белар. Уж бар 17 шу дола Iумари СаIиди, 18 шу дола Саша. Наркологически диспансере хьежар цу кхаьннега, массанена а диагноз оттайир: гашишо бохабаьбар уж. Царца къамаьл деш гучадаьлар, Саша анаша увзаш вола 2 бутт болга, кIира 1—2-зза а кхы дукхагIа а озаш. Цо из увз, Сашас дувцачогIа, шийна вовзаш волча, дукха хана денз «маха тохаш» хиннача саго из эзана цхьа молагIча тайпара доацаш чIoагIа сакъердаме хул, яхаш дийцандаь.

Ши кIира хьалха ший новкъосташка Iумараген СаIидаген аьннад Сашас анаша озаргьяр оаш. Уж раьза хиннаб. Бакъда, берашта «цхьа моллагIа боаца сакъердам» баьбац эзача анашас, Iетто дог а ухийташ, цхьаккха бахьан доацаш эгIорагIа белам а боаккхаш, хьаьрбаьхаб. Иштта бола сакъердам лехилга наркологически диспансера чакхдаьлар.

Цу исторецара тамаш яйташ да наркотик оза уж цу сахьата раьза хилар, шоашта из законо ца могийтилга ховшше а. Наркотик озарах хIаранегара 50 сом гIод доаккх. Дика да нагахьа санна, шоаш даьр зуламе хIама долга кхета а даь, уж совцешоашта болча пайдана кхелета бераш наркоманена юкъеозараш. Иштта бола «беркате нах» шоаш Iехадеча берашка геттара дика а сакъердийтаргдолаш а ювца болалу наркотикаш, моллагIа а керда хIама довзара тIера оамал йола бераш Iехалу. Царна мах боацаш наркотикаш тела болалу «беркате нах», цар дегIах из лазар патологически дIалатталца. Наркотикаш ца хилча варгвоацача ваьннача сага хьалхашка оттаю «Iа сона ахча да, аз хьона наркотикаш лургья» яха правило.

ТIаккха ахча лаха волалу наркомане есаралла вигар, из моллагIа а зулам де кийча хул ахча даккхар духьа: къоал де, саг вовха, кхы водар де. Наркомане новкъаваьннар юххера а, набахта кхоач — цу дийнача наха долча каша.

Хьасана анаша увза 4 шу да. ТIеххьара из лаьцар ший цIагIа наркотик кийчъеш воаллача хана. ХьалхагIа шозза лаьца хинназ из наркотикаш лелаяри кийчъяри бахьан долаш. Хьасана сибато шийна теркам тIаоз — бос баха, гIийла, гIожа хобораш долаш я цун юхь. Ший лаьнача ханал 20 шу воккхагIа хет из .Керта чеши церташи хийраяьннай цун. Iовдала, йирча юхь я. Анашах дола къамаьл доладелча мара безаме хилац из. Техкача: хIама хечка дицлу цунна, теркам бов, хьаькъала тувлавала ваьннав. Тешашме ала мегаргда, кхы цIаккха меттавоагIаргвоацача, вай общества член хургвоацача ваьннав из, аьнна.

Наркоманех цамогар лаьца саг верзаве геттара хала да. Наркоманаш вIалла раьза хилац шоашта дарба дайта, хIана аьлча наркотик йоацаш бисача, чIoагIа са хьовз цар, психологически физически дискомфорт хул царна е геттара чIoагIа лазадоал дегI, диспептически хьувш хул, наб кхетац, дуачун чам бов, са хьовз. Иштта болаш йIаьха ха йоаккх цар. Цудухьа наркоманаш гIерт, кхыметтел наркотикаш йита безам бараш а, уж йитача шоашта цар деш дола лазар юхатохар духьа наркотикаш эза, менна, маха тохийта дегIагара хьал тоаде.

Наркомане лазар лаьцача наха психологически больнице йIаьхха хана дарба ду, уж бокъонца берзалца.

Таханарча дийнахьа вай керттера декхар да воай кагирхой наркотикаш озарах, маларах, маха теха дегIа чуйоттарах лорабар. Из декхар къаьстта дукхагIа кхоач къахьегача коллективашкеи общественни организацешкеи. ЦIаьхха наркоман а хиле дIаоттац саг. Кхыметтел наркотикаш фуй хьажа а цу гIулакха моральни телха хила веза саг. Коллективе боккха кхетама болх бе беза кагирхошца, царна наркотикех доала зулам дIадовзийташ. Кагирхой хьехамчий, профсоюзнии комсомольскии организацей декхар да саг кхетамца хьалкхевар, кагирхоша культурни салоIилга вIаштIехьдаккхар, вахара дикача а унахцIенача а хьисапа уж тIаберзабар. Наркоманаш массанахьа а ловргбоацаш хьал оттаде деза, тIаккха мара бокъонца бола къовсам лоатталургбац цу зуламца.

К. ИДРИСОВ,
медицински болхлой профсоюза горкома председатель.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

ШОАТТА

В. И. Ленина цIерагIа майда. 19.00. Н. И. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода вокально-инструментальни ансамбла концерт.

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 9.00. Болх беш я аттракционаш. 14.00. «КIай ладья» яха клуб. Цхьан ханна дукхачарца шахматех ловзара сеанс. 15.00. Духови оркестра концерт. 16.00. Берашта лаьрхIа массови ловзараш, концерташ, викторинаш. 20.00. Документально - хроникальни фильмаш хьокхар.

В. И. Ленина цIерагIа ДК. 16.00. «Кавказ бахьан лоаттабаь тIом болабенна 45 шу дизарах» йола радиобеседа. 19.30. «ВIашагIкхетар» яха дискотека.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа ДК. 11.00. «ЧIoагIа, кадай, майра бараш» яха берий спортивни цIей. 16.00. «Живым и только до конца». Б. Пастернака творчества хетаяь тематически сайре. 18.00. «УнахцIено» яха клуб. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

С. М. Кирова цIерагIа ДК. «Тхо ловзараш деш а иллеш доахаш а да». «Пионер» яха клуб.

Химикий ДК. 10.45. «Нийсархо» яха кIиранден клуб. «Светофори мехка гIолла никъбари» яха викторина. 15.00. Спортивни яхьаш.

«Красный молот» завода ДК. «Хьай мохк беза, бовза» яха викторина. 17.00. Iарбий меттала къамаьл дувца Iомалуш да. 17.00. Iалам дезарий клуб. 17.30. «Сийлахьча вахара оагIонаш» яха тематически кинохьокхар.

Пролетбата цIерагIа ДК. «Теремок» яха кинотеатр. 18.00. Вокально - инструментальни ансамбла концерт.

«Оргтехника» объединене ДК. 10.00. «Росинка» яха берий кинотеатр. 11.30. «Ерригача планете дах цхьа халкъ, сакъердаме берашǃ» яха утренник. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

М. Горьке цIерагIа клуб. 10.30. «Сийг» яха берий кинотеатр. 11.00. Болх беш я берий автодром. 12.00. «Дуне хьона — планета Лаьтта-» яха асфальта тIа сурташ дахкара берий конкурс. 20.00. «Ца малара вахара хьисап тIехьа» яха ахкан кинолекторий.

КИМ цIерагIа клуб. «Светофор» яха клуб.

Маяковске цIерагIа клуб. 10.00. «Малх» яха берий клуб. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

КIИРАНДИ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 19.00. Химикий ДК вокально -инструментальни ансамбла концерт.

С. М .Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. Торговле болхлой ден хетадаь дуккхачар салаIар. 9.00. Болх беш я аттракционаш. 15.00. Духови оркестра концерт. 16.00. Берашта лаьрхIа массови ловзараш, конкурсаш, викторинаш. 16.00. «КIай ладья» яха шахматни клуб. 18.00. Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара хетадаь Грозненски Урус-Мартановски районий художественни самодеятельноста концерт. 20.00. Документально - хроникальни фильмаш хьокхар.

В. И. Ленина цIерагIа ДК. «Фаьлгийн приключенейн дунен тIа» яха киноклуб. 17.00 «Живарий, нешǃ» яха конкурс. 18.30. «Халкъа творчество езараштa». Художественни самодеятельноста концерт. 19.30. «Ткъаьиттара баьннараштa» лаьрхIа салаIара сайре.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа ДК. 15.00. «Къона ленинец» яха берий кинотеатр. «Кавказ бахьан долаш лоаттабаь тIом» яха беседа. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

С. М .Кирова цIерагIа ДК. 13.00. «Мультик» яха клуб. «Сакъердаме сахьат».

Химикий ДК. 11.00. В. И. Ленинах йола стихотворени дикагIа ешара чтений конкурс. 18.00. ТIема-Форда Флота Ден хетадаь тематически кинохьокхар.

«Красный молот» завода ДК. 13.00. «Космонавт» яха берий клуб. 17.30. «Медицина—унахцIенон хьехо» яха тематически кинохьокхар.

Пролетбата цIерагIа ДК. 14.00. «Теремок» яха берий кинотеатр. 15.00. Духови оркестра концерт. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

«Оргтехника» объединене ДК. 16.00. А. С. Пушкина произведенеех йола литературни викторина. 18.00. «Алкоголи унахцIенои» яха устни журнал.

М. Горьке цIерагIа клуб. 14.00. Цхьан ханна дукхачарца шахматах ловзара сеанс. 20.30. Кагирхой салаIара сайре.

КИМ цIерагIа клуб. 10.00. «Профессей дунен тIа» яха киноклуб.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

25 ИЮЛЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минот» Iуйрийнара информационно-музыкальни программа.
8.30 — «Фердинанда Люса вахари валари» яхача художественни фильма. 4-гIа сери.
9.30 — Бераштa лаьрхIа «Хьанна а сендухьа а» яха передача.
10.00 — «Саг, Лаьтта, Вселенни». ДIахьу — Советски Союза шозза Турпала В. И. Севастьянова.
10.30 — Халкъа творчества шоллагIа Ерригсоюзни фестиваль. Фестивала позывнеш.
11.00 — «ГIулакхах дола къамаьл». Потребительски кооперацe балха кердача формаех. ДIахьу — В. П. Бекетова.
12.30 — ДIалокх М. Воронцовас (флейта).
12.45 — СССР ТIема-Форда Флота Ден хетаяь «Котбаьннараш» яха передача. Цига дакъа лоац Краснознаменни Къулбаседа флота командующе адмирала Н. М. Капитанеца, Краснознаменни Iаьржача Форда флота штаба начальника В. Е. Селиванова, Советски Союза Турпала В. С. Пилипенкос, иштта кхычар.
14.00 — «Массанена а хIаранена а» яхача программа выездни приемни БАМе я. ШоллагIа передача.
14.30 — 18.35 — «Кердадараш».
14.50 — «БIаргагуше теша хала дар».
15.50 — «Содружество» яха телевизионни журнал.
16.20 — «ЦТ дошо фондера». «Владимир Тендаков».
17.30 — «СелаIад» яхача халкъа творчества дунен халкъашта юкъерча фестивала телепрограмма. «Шри Ланка халхараш».
18.05 — «Мереди малхи», «Спорт», Ткъамаш доахка вира кIориг» яха мультфильмаш (Туркмени).
18.40 — ДIалокх Беседина Галинас.
19.05 — Сийлахь-боккхача Октябра юбилейга. Историе довргдоаца мугIараш. «ЦIена сигале» яха художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Салташа илли локхача хана». Салтий илле фестиваль. Перерыв йолча хана — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — Ритмически гимнастика.
8.50 — «Iуйрийнара почта».
9.20 — ТIема Форда Флота денга. «Новкъост адмирал» яха телевизионни документальни фильм.
10.10 — «Фаьлгаш, фаьлгаш, къаьнача Арбата, фаьлгаш» яха субтитрашца художественни фильм.
11.55 — «Арагон» яхача Гавански фольклорни ансамбла выступлени (Куба).
12.20 — Хина кIалхарча ориентированнех йола СССР чемпионат.
12.50 — Тео Адама хьех... ГДР-ра концертни программа.
13.55 — «Iалаьмате тамашийна хIамаш», «Керда фаьлг» яха мультфильмаш.
14.25 — СССР бахача наха VII-гIа ерригсоюзни переписа накъадолхаш.
14.40 — «Тха вернисаж» — Тайп-тайпарча мехкашка гIолла.
15.10 — Фильм-реклама.
15.15 — ДIайодаш я шоллагIа Ерригсоюзни (нохчий меттала).
15.45 — «ДоттагIий экран». Иристонах дола илли — Къулбеседа-ХIирий телевидене программа.
16.25 — Ах бийса ялалехьа а яьлча а». Информационно-музыкальни передача.
18.00 — Футбол. СССР чемпионат. «Динамо» «Москва) — «Спартак».
19.45 — «Бийса даькъала хийла шун, берашǃ» «Ушастик йоккха хила миштта гIертар» яха мультфильм.
20.00 — Волейбол. Кхалнах. А. Н. Чинилин дагалоацаш йола дунен халкъашта юкъера турнир.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Анна Каренина» яхача художественни фильма 1-ра сери.
22.55 — «Кердадараш».

26 ИЮЛЬ
I ПРОГРАММА
СССР ТIЕМА ФОРДА ФЛОТА ДИ
ТОРГОВЛЕ БОЛХЛОЙ ДИ

7.00 — «90 минот» Iуйрийнара информационно-музыкальни программа.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гIулакх ду Советски Союзаǃ»
11.00 — «Iуйрийнара почта».
11.30 — «Никъберий клуб».
12.30 — «Музыкальни киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцIено».
14.45 — «Шана кIала гIолла Полюсага» яха телевизионни очерк.
15.15 — «Идея эш».
15.45 — «КхоалагIча Планета кIайле» яха мультфильм.
16.35 — «Тахан — СССР ТIема-Форда Флота Ди. СССР ТIема Форда Флота главнокомандующе, СССР оборона министра заместитела. Советски Союза Турпала, Флота адмирала В. Н. Чернавина выступлени.
16.50 — «Шо хьех СССР ТIема Форда флота образцови оркестра». ВIашагIкхетар Останкино Концертни студе хургда.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.50 — «СелаIад» яхача халкъа творчества дунен халкъашта юкъерча фестивала телепрограмма. «Малбоалехьара симфони» (Сири).
19.15 — «ЦIенача дег тIара». Оренбургски области къахьегамхошца вIашагIкхетар. ДIахьу — СССР халкъа артисткас В. М. Леонтьевас.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Куба ашараши ритмаши».
22.05 — Футбольни обозрени.
22.50 — «ДIалокх Ф. Бадабейли (фортепьяно).
23.15 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаоттаǃ»
8.20 — ДIалокх А. Князева (виолончель).
8.50 — СССР ТIема-Форда Флота Денга. «Массаза а флотаца» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
9.10 — «Дирижер» яха Ереванский камерни оркестра керттерча дирижерах З. Варданянах дола фильм.
9.35 — Реклама.
9.40 — Мехка къаман театрий фестиваль. «Жениться — не журиться» яхача Далецкен М. Чаротеи пьесах Я. Купалы цIерагIча Белорусски академически драматически театра оттаяь фильм-спектакль.
11.30 — «Эрсий къамаьл».
12.00 — «СелаIад» яхача халкъа творчества дунен халкъашта юкъерча фестивала телепрограмма. «Шри Ланка халхараш».
12.35 — «Дунен кагирхойи».
13.10 — Дунен музыкальни культура ганзера. Д. Д. Шостаковича ялхлагIа симфони.
13.45 — «Доахана Iуйи турбаш цIенъери яха мультфильм.
14.15 — «Музыкальни мозаика».
14.45 — «Ленинград — Сиэтл. Шу даьлча...» Хьалхара передача.
15.30 — «Дереза» яха мультфильм.
15.40 — «Ленинград — Сиэтл». Шу даьлча. ШоллагIа передача.
16.30 — Спидвей. Социалистически мехкий «ДоттагIлен Кубок» яккхарах йола дунен халкъашта юкъера яхьаш г. Черкесскера передача.
17.00 — «Дийна Iалам».
18.00 — Футбол. СССР чемпионат. ЦСКА — «Динамо» (Киев).
19.45 — Кагирхой иллеш доамаш а халха бувлаш а ба.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, берашǃ» «Хрюшай керда приключенеш».
20.15 — Конни спорт. Дунен халкъашта юкъера яхьаш.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Анна Каренина» яхача художественни фильма 2-гIа сери.
22.45 — «Кердадараш».
22.50 — Волейбол. Кхалнах. А. Н. Чинилин дагалоацаш йола дунен халкъашта юкъера турнир.

27 ИЮЛЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут» Iуйрийнара информационно-музыкальни передача.
8.30 — Футбольни обозрени.
9.20 — Бераштa — фильм. «Цкъа аьхки».
10.30 — «Адыгий лаьтта». Документальни фильм.
11.00, 16.00, 17.30 — «Кердадараш».
16.10 — «Эрсий къамаьл».
16.40 — Агропрома гIулакхаши йоахконаши. Телевизионни документальни фильмаш: «Апорта кхел». «Сорочахера гуйре».
17.35 — СССР-ера Инде фестиваль. Гуджаратера бежIуй халхараш.
18.05 — Сихдар. Цхьан авторейда хроника. Наьха машинашта техобслуживани яр. I-гIа передача.
18.35 — «Оазис». Мультфильм.
18.45, 22.40 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Проблемаш, тохкамаш, решенеш. Доал дара экономически методашка. Передаче дакъа лоацаш ба: СССР IН экономика института директор. СССР IН член-корреспондент Л. И. Абалкин, СССР Министрий Совета председатела заместитель, СССР Госснаба председатель Л. А. Воронин, СССР Госкомтруда председатель И. И. Гладкий, СССР финансий министр Б. И. Гостев, СССР Госкомцена председатель В. С. Павлов, СССР Госплана председатела хьалхара заместитель, СССР IА член-корреспондент С. А. Ситарян, СССР Министрий Совета председатела заместитель. Iилманеи техниканеи йолча СССР Госкомитета председатель Б. Л. Толстых. Передача дIахьо политически обозревателя Л. А. Вознесенске.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Юха а кор». Советски йоазонхой произведенеех йола композици.
22.50 — Гуржий эстрадни ашараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — Документальни фильмаш: «Альтернатива», «Реконструкция».
9.00 — «Иллеца гIа боахар...» И .О. Дунаевске музыка.
10.00 — «Iилмеи вахари».
10.45 — «Маугли». Мультфильм. 1-гIа сери.
11.05 — Итальянски мотт.
11.35 — Фильм — бераштa. «Свистать всех наверх».
12.45 — Дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреата Д. Рацера (фортепьяно), Е. Самойлова кулгалдеча СССР Паччахьалкхен зIамигача симфонически оркестра кхоачашъю Ф. Листа произведенеш.
13.30 — «Ярослав Голан». Телевизионни документальни фильм.
14.00 — «Кердадараш».
18.00 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
18.05 — Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара. «Новкъост Серго». Доккхача вахара оагIонаш». Документальни фильм.
18.50 — «Оазисни хий диллар». «Проблемаши тароnаши».
19.15 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.30 — «Патриот» (нохчий меттала).
20.00 — Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизарга — пятилетка шин шера планаш.
20.30 — Фильм-концерт — «Эргырон».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Дукха хьатIадоагIа дошув». Художественни фильм.
23.05 — «Кердадараш».

РАДИО

25 ИЮЛЬ

7.20 — Кхашка — хIара денна теркам (нохчий меттала).
7.35 — 7.40 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Объявленеш.
10.15 — РадиоладувгIархой хаттараштa жоп лу городской здравотдела заведующе С. В. Наумочкинас.
13.00 — 13.15 — Музыка.
11.00 — «Хьона, Даьхе, салтечун догǃ».
11.30 — 12.00 — «Перестройка наькъах».
12.40 — «Литературен хан». Микрофона хьалхашка ва писатель М. Мусаев (нохчий меттала).
13.00 — 13.15 — Музыка.
15.15 — «Вай хоржа наькъаш».
16.00 — «Бригадни подряд болх беш я» (нохчий меттала).
16.25 — 17.00 — «Кавказа Iуйренаш» радиожурнал.
18.15 — 19.00 — «Музыкальни почта» (гIалгIай меттала).
УКВ
18.00 — М. Дикаева стихашта яздаь иллеш.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленность в транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттеи деношка

СФ00300. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2712.